

ŽENSKI SVET

5
MAJ
DESETI LETNIK
1932

VSEBINA 5. ŠTEVILKE:

OBRAZI IN DUŠE: GABRIJELA PREISSOVA. (Minka Govékarjeva)	129
POVEST O SESTRICI. — Nadaljevanje. — (Mihael Osorgin — Marija Kmetova)	135
KRIK SRCA. — OBISK. — Pesmi. — (Anica Černejeva)	140
LJUBIM TE! — (Johan Bojer — M. Š.)	141
MATI PERE. — Pesem. — (Avgusta Gaberščikova)	144
ZAŠČITA MATERE IN DECE NA ČESKOSLOVAŠKEM. (Marija Omeljčenkova)	145
MATERINSKE PENZIJE. — (Cirila Pleško-Štebijeja)	147
DEVOJKA — MATI. — Pesem. — (Jela Spiridonovič-Savičeva)	150
UMETNOST IN KNJIŽEVNOST. — (Angela Vodetova, Marijana Kokali-Željeznova, Marija Kmetova)	151
MATERINSKI DAN	156
IZVESTJA: Po ženskem svetu. — Higijena. — Kuhinja. — Gospodinjstvo	157
MODNA PRILOGA. — KROJNA POLA. — ROČNO DELO.	

Izhaja vsak mesec v Ljubljani. Letna naročnina Din 64.—, polletna Din 32.—, četrletna Din 16.—. Za Italijo Lir 24.— (v razprodaji po 2 Liri zvezek), za U. S. A. Dol. 2.—, za Argentino Pes. 6.—, za Avstrijo Sch. 10.—, ostalo inozemstvo Din 85.

Uredništvo in uprava v Tavčarjevi ulici 12/II. — Izdaja Konzorcij „Ženski Svet“ v Ljubljani. — Za konzorcij in uredništvo odgovorna Marica Bartolova.

Tiskali J. Blasnik nastl., Univ. tiskarna d. d., v Ljubljani. — Odgovoren Janez Vekar.

Vsaka varčna gospodinja rabi za vkuhanje sadja, sočivja in drugih jedil samo

Weck-ovo

posodo in kozarce
z varstveno
znamko:

kar se dobi vedno
za naprej v zalogi
sledеčih tvrdk:

SCHNEIDER & VEROVŠEK, Ljubljana, Dunajska cesta št. 16
AVG. AGNOLA, Ljubljana, Dunajska cesta št. 10.
JOSIP JAGODIČ, Celje, Glavni trg št. 14.
PINTER & LENARD, Maribor, Aleksandrova cesta št. 32.
ANTON BRENCIČ, Ptuj, Krempljeva ulica št. 2.

ŽENSKI SVET

LET. X-1932

OBRAZI IN DUŠE.

Gabrijela Preissova.

Slovenci imamo v tujini in še prav posebno v prijateljskih slovanskih državah prijatelje, ki s čopičem, govorom in veščim peresom navdušeno razodevajo svetu krasoto naše narave, divoto naših Alp, samoniklost, nadarjenost in zavednost, pa tudi lahkoživo brezskrbnost, skratka: zanimive dobre in slabe strani našega naroda.

Taka prijateljica nam je češka pisateljica in dramatičarka Gabrijele Preissova. Njena velika zasluga je, da je s svojimi črticami, novelami in povestmi seznanila Čehoslovače z žitjem in bitjem naših koroških bratov.

Gabrijela Preissova se je porodila v letu, ko je češki narod izgubil svojo nedosežno umetnico - pisateljico, jedva 41 letno Boženo Němcovo, namreč l. 1862. dne 23. marca, blizu Kutne Gore, kjer je imel njen oče malo posestvo. Njena mlada roditelja sta živela jako srečno, in zdi se, kakor bi od zarje tega harmoničnega zakona ostali na otroku za vse življenje svetloba, toplota in optimizem. Žal, da ji je oče Sekera umrl v mladeniški dobi 26 let in ostavil rodbino v težki gospodarski krizi. Mati se je omožila drugič s trgovcem Jelinkom, ki pa je bil tuberkulozen. Gabrijelka je zato živela pri dedu in babici v Opatovicah, in ko je očim Jelinek umrl, se je mati poročila še tretjič

s trgovcem Vanjo v Planjanih. Jedva šestletna Gabrijelka se je tedaj vrnila k materi. Vanja je bil jako ljubezniv očim in je vestno skrbel za vzgojo svoje pastorkice. Svojo prvo mladost je preživljala Gabrijelka v očiimovi trgovini in v šoli, kjer se je učila izključno le češki. Četrtri in peti razred je dovršila v Pragi (Smihovu), stanujoča pri teti, ženi pisatelja Dvorskega, ki je jako blagodejno vplivala na njeno vzgojo. Posebno teta Luiza je znala v mladem dekletu vzbujati narodno zavest in ji je vcepila neusahljivo ljubezen do češke zemlje in češkega jezika.

Da bi se naučila nemščine, je mati poslala Gabrijelo v nemško šolo v Hodonin, kjer je bil njen stric adjunkt v tovarni za sladkor in Jan Preiss blagajnik te tovarne. Stric, domači prijatelji in vsa okolica je govorila le nemški, dasi so bili po rodu in čustvovanju vsi Čehi oz. Moravci — Slovaki.

Františka Kytlicova je v praškem „Svetozoru“ (1922, čislo 12) napisala o svoji součenki v 3. razredu nemške šole v Hodoninu, da je Gabrijelka Sekerova že v prvi šolski uri zadeklamirala dve plamteči rodoljubni češki pesnitvi. Deklamaciji sta na češke, le nemško poučevane in vzgajane součenke in součence napravili zelo velik vtisk. Gabrijela je prinesla iz Prage narodno čustvovanje in je bila narodno zavedna že kot enajstletno dekletce.

In Kytlicova pripoveduje, da je Gabrijela takoj vzljubila bedne slovaške delavce in delavke v cukrarni, oziroma njihovo zvonko slovaščino, ki se ji je zdela celo lepša od češčine. Živo se je zanimala za slovaške ljudske popevke, za krasoto in slikovitost slovaških narodnih noš, za slovaške običaje in navade. Ljubezen do slovaškega ljudstva je ostala Gabrijeli vse življenje in svoje najboljše povesti in drame je zajela iz radosti in trpljenja Slovakov ali — kakor se imenujejo sami — Slovencev.

Iz Hodonina je prišla za par let v Prago, kjer se je takoj počutila kakor riba, ki je padla v vodo. Plamteča, prezgodaj zrela Gabrijela je začela pisateljvati. Jedva 14 letna je že objavila v koledarju Pospišilove svoj spis z imenom Matilde Dymontove. In ko je štela 15 let, je prinesel Pečirkov koledar njeno drugo povestico o slovaškem hlapcu.

Pisateljvala je dalje in seveda prihajala tudi k stricu med moravske Slovake in v družbo blagajnika Preissa.

Štirindvajset let je bil Preiss starejši od nje, a vzljubila sta se in se poročila. Nikoli ji ni bilo žal, zakaj Preiss je bil dober, nežen mož, ki ni prestal gledati v svoji ženki otroka in poetke, ki zaslužuje vse možne obzire. Preiss je bil prava sreča za njeno pisateljsko ustvarjanje, kajti ne le da je ni oviral, nego jo je še vzpodbujal, ji nabavljal knjig, da je mogla živeti svojim pesniškim sanjarjenjem v plodonosni toploti kakor solnčnica na solncu.

A bila je tudi dobra gospodinja in mati, dasi je mnogo čitala, mnogo pisala, igrala na klavirju, gojila cvetje, sadila drevesa in se bavila s šivanjem in vezenjem prekrasnih slovaških ženskih ročnih del in ornamentov.

značaje je narisala pisateljica zares umetniško, s fino psihologijo in očitno po svojih življenjskih izkušnjah.

V svojem pismu z dne 12. aprila t. l. pa mi poroča ga. Preissova:

„Pred mesecem sem izdala svojo poslednjo knjigo, roman „Pot za srečo“. Sedaj seveda zopet pišem nekaj, toda nerada bi o tem govorila, dokler mi to moje nadepolno drevesce ne zraste.

„In potem se nekoliko brigam za mladino. V šolah včasih predavam deci. Hotela bi, jaz, 70 letnica, dati ji življenjski optimizem. To je najlepša reč v teh težkih časih. Zakaj jaz verujem, še zmerom verujem v prospeh našega naroda.“

* * *

Bilo je l. 1907, torej skoraj pred 25 leti, ko mi je praški študent g. Ivan Lah pisal v naglici:

„Sokolski zlet se bliža, vožnja bo zelo zanimiva, dajte, aranžirajte v Splošnem ženskem društvu izlet Slovenk v Prago. Naša dobra prijateljica, ga. Gabr. Preissova je izprožila to misel, vabi Vas in Vam preskrbi brezplačna ali vsaj zelo cenena stanovanja...“

Na vzpodbudo ge. Preissove se nas je zbralo 54 Slovenk iz Slovenije, Trsta, Gorice ter celo iz nemškega Graza. In Čehinje, na čelu nam ga. Preissova, so nas sprejele sijajno. Pokazala so nam vse praške znamenitosti, nas vabile sem in tja ter priredile na staromestski radnici vsešlovanski ženski shod. Po zaslugi Preissove smo spoznale voditeljice češkega ženstva in pisateljice Vykovo-Kuhěticko, M. Thumovo, Eliško Purkynovo, Franto Plaminkovo i. dr.

Ne morem si kaj, da bi tu ne vpletla ginljivega, za plemenito češko srce značilnega dogodka, ki mi ga je v Pragi pripovedovala ga. Preissova sama:

K odkritju Prešernovega spomenika sta šla na pot tudi dva češka literatopravka, dama in gospod. Kod delegata znanstvene akademije in društva čeških pisateljev sta imela pravico na I. razred vlaka.

Toda dama je vstopila v III. razred ter sedla mirno na trdo klop. Bilo je precej mračno v kupeju; zato je zagledala šele čez nekaj časa v nasprotnem kotu gospoda z dolgimi povešenimi brki.

„Vrchlicky! Vi, tak gospod, pa se vozite v III. razredu? Ali Vas ni sram?!“ je ostrmela dama.

„Preissova?! Vi, taka dama, pa v III. razredu?! Sram vas bodi!“ je odgovoril Vrchlicky.

„Prešernova hči živi v bedi, jaz pa naj bi se vozila v I. razredu? Preostanek voznine I. razreda dam Prešernovi hčeri.“

„Glejte, glejte, bila sva istih misli; tudi jaz izročim svoj prihranek Prešernovi hčeri.“ je odgovoril Vrchlicky; „voziva se torej skupaj v III. razredu...“

Izlet v Prago nam je bil resna, plodonosna šola, ne zabava. Navezale smo s češkimi ženami tople stike, ki so trajali vse do vojne.

Kot navdušena Slovanka je bila Preissova med svetovno vojno seveda tudi obtožena veleizdaje. Preiskavo proti njej je vodil vojaški preisko-

valni sodnik odvetnik dr. Jindřich Patka, zaveden Čeh. Obtožnica ji je očitala, da je pomagala ruskim ujetnikom pri begu iz ujetniškega tabora. Drugi mož Preissove, polkovnik Halbaerth, je bil poveljnik tega tabora in tožili so ženo, da po njenem vplivu ravnajo z ujetniki preveč dobro. Obtožnica je dalje navajala, da je ujetnikom poslala klavir. V njem so bile Smetanove in Dvořakove skladbe ter kajpada tudi razne knjige. Ovadba pa je trdila, da so knjige veleizdajniške vsebine. Preiskovalna komisija je prišla tudi na Žitni otok, kamor je bil iz ruskega ujetniškega tabora premeščen polkovnik Halbaerth, in končno v Prago, da izvrši hišno preiskavo pri Preissovi. Tisti večer je sedela v gledališču, a dr. Patka je namignil njenemu sinu, naj iz materinega stanovanja v Nerudovi ulici odstrani vse, kar bi ondi kot vojaški avditor moral zapleniti. Preiskavo so prijatelji Preissove nato zavlačevali tako dolgo, da je končno obtičala v uradnih spisih.

Tudi po vojni smo polagoma obnovile vezi s Čehoslovakinjami; predle smo niti prijateljstva tja preko nemškega Semeringa do sesterske države Čehoslovaške. In čehoslovaške žene jih spletajo vzajemno z nami v trdno, nerazrušljivo zvezo.

A nikoli ne pozabimo, da je dala pobudo za to prijateljstvo naša dobra prva pokroviteljica Gabrijele Preissova.

Minka Govékarjeva.

Povest o sestri.

Mihael Osorgin.

Z avtorjevim dovoljenjem prevela iz ruščine Marija Kmetova.

(Nadaljevanje.)

Predvsem sem pospravil svojo sobo. Puško, žagico in mizarsko orodje sem razobesil nad svojo posteljo. Knjige sem razpostavil po policah, tako da so bile razporejene po velikosti; neresne igrače sem zaprl v omaro. Kako naj bi pristojale človeku, ki se mu pravi stric! Hodil sem z velikimi koraki po sobi, imel roke prekrižane na hrbtu, se zdaj pa zdaj ustavil in dejal: „Da-s!“ Nato sem se podpisoval na neki listek in se trudil, da bi bil podpis možat in lep — in zmeraj enak.

To mi je napolnilo ves dan. Zvečer je mama le za hip pritekla, mi velela iti spat, me poljubila in spet odšla h Katji. Ko se je znočilo, je prišla pestunja, se prekladala sem in tja in dolgo vzdihovala. Ponoči je bilo čuti, kako so se zaloputnila kuhinjska vrata, ki so vodila na dvorišče.

Zjutraj me je prebudila pestunja:

„Čas je, da vstaneš, Kostja. V hiši je radost, a ti spiš!“

„Kakšna radost?“

„Taka radost, da je Katica rodila sina.“

„Ah! Kako mu je ime?“

„Nič mu ni ime. Ko malo poraste, dobi ime. Ves mamin je in zdrav. In zdaj si ti striček, a Lizika tetka.“

Resnično, takega dne ni moči pozabiti. Mama je prišla, da naju poljubi. Vesela je bila, a objokanih oči. Tudi ona me je pozdravila z novim naslovom.

Tega dne sem večkrat stal pred velikim zrcalom in se ogledoval. Brez dvoma — nekam pomenljivo sem se spremenil: obraz mi je bil resnejši in nekako ravnodušnejši. Bil je obraz človeka, ki pozna svoje naloge in se zaveda, da jih mora izvršiti. Častiljiv obraz je bil to, vsak, ki ga bo zagledal, bo dejal:

„Na vsak način — to je gospod — stric! Nekaj posebnega je.“

* * *

Zdaj, ko sem že zdavnaj striček in sem doživel že veliko družinskih radosti in vse družinske izgube, — se rad spominjam, s kakšno resnobo se je vedel fantek Kostja spričo velikega dogodka v življenju njegove ljubljene sestre. Res je seveda, da ni mislil toliko nanjo kolikor nase, na čudno spremembo svojega imenitnega položaja v družinskem krogu. Moji otroški spomini o sestri se vrstijo krog tega dogodka. Kot mati ni dolgo živela z nami. Moskovski opravki njenega moža so jo odvedli iz hiše — in stranski del, prizidek, je bil zapuščen. Tudi moje življenje se je sprevrglo z važnim dogodkom: z vstopom v gimnazijo. Le enkrat se je Katja pripeljala k nam: da proslavimo obletnico. Sicer pa je nisem videl, dokler nisem šel na univerzo.

Kajpa da je bilo še mnogo drugih dogodkov, ki pa v moji glavi niso tako močno začrtani. Umrla je naša ljuba pestunja, umrla je v vasi, ne pri nas. Liza je skončala gimnazijo in se odpeljala v Moskvo obiskat Katjo. In bila so nekakšna pisma — vsak dan je bilo pismo in vsak dan je mama odgovarjala nanje. Potem so bile brzojavke. Izkazalo se je, da se je Liza v Moskvi omožila.

Pa je življenje fanta polno svojskih brig, o tujini in daljini se mu vrtijo misli. Brige za dom in družino niso bile več na prvem mestu. Naučil sem se — ne baš z veliko pridnostjo — tri-go-no-metrije in do bolečin sem si pukal mah pod nosom. Dokopal sem se tudi do nekakšnih življenjskih odkritij. Poznal sem nekakšne filozofske sisteme. Bil sem zaljubljen, pa ne enkrat! Bil sem razočaran. Prebral sem vse ruske klasike. Napisal nekakšno razpravo. V zadnjem razredu gimnazije sem se vadil v kaji — kar mi je srečno uspelo.

In nastopilo je zadnje leto mojega življenja na deželi, pri materi. Imel sem že dijaško čepico, nov kovčeg in jermena, da si privežem blazino nanj. Mama mi je sešila vrečico z monogramom za čaj in sladkor. Slednjič sem imel prostor na ladji — čez Kazan do Nižnjega.

Najprej je bila Moskva in prijetno mi je bilo, ko sem vedel, da dobim ondi sestro, ki je trpela z menoj v temni shrambi, tedaj, ko sem bil tako hudo kaznovan.

11. M i r n i d o m.

Pri opisovanju svojih mladostnih dni sem prispel do tistih let, na katere se skoraj vsak spominja s smehljajem, dasi bridko zavzdihne:

„Ne bo jih več!“

Krotil bom svoje pero, če bo hotelo opisovati preveč na dolgo in široko moje dijaško življenje. V tej povesti o življenju ženske, ki je bil Kostja njen brat — sem le za ljubečo pričo. In le ondi, kjer je najino življenje tesno prepleteno z rodbinskimi in tovariškimi nitmi, čutim, da smem govoriti o sebi. Pretežko bi bilo, da bi se popolnoma potajil. Med sedanjim in preteklim življenjem je globok prepad nemirnih, radostnih, težkih, še nepojmljivih, hudih časov. V zasebnem življenju, v družini, v družbi se je vse tako izpremenilo, da je nemogoče umevati duše prejšnjih ljudi, nikari njih notranjosti, v kateri so se oblikovali njihovi značaji. Tedanja ženska — pa sedanja ženska... Postavite ju drugo zraven druge in opazujte, s kakšno radovednostjo se bosta ogledovali in naskrivaj zavidali druga drugi: ta, — ker jo bo očarala neznan svoboda; druga, ker jo bo prevzela krasota izgubljene ženskosti.

O ženski — tovarišici smo govorili in sanjali tudi mi, sedanjiki. Seveda smo takim ženskam krepko in tovariško segali v roke in s tihim obžalovanjem zrli na njih ostrižene lase (prvi korak v svobodo!) Poudarjali smo njih enakopravnost z nami, a mi smo se jim zmerom klanjali in bili njih vitezi. Svobodno smo govorili z njimi in nič slabega ni bilo v naši družbi, a po tihem smo bolj cenili krepost devišstva in uvaževali bodoče matere. In bolj ko svobodno kretanje in javna udeležba z nami so nam bili pri srou spleteni lasje in plaho podhrtevanje ustnic spomladi pod krhliko. Da bi človek smel razplesti te lase — drzna in cinična misel! Da bi smel poljubiti te ustnice — sladka pregrešnost! Potem smo se ženili in bili despoti v svojih domovih — ali pa smo bili „pod havbo“ — kakršnega značaja je bil pač kdo, a neodvisno od mladostnih idej o enakopravnosti obeh spolov.

Zdaj, ko je vse tisto (ali vse?), izginilo ali bilo (ali je bilo?) že osmešeno, — zdaj vendar nisem bil prepričan, da bi mi, nasilniki in uporniki, manj cenili žensko kot človeka, kot jo pa cenijo sedanji apostoli ljubezni „brez krhlike“. In nisem prepričan o tem, da bi lažje prenašale svoj ženski delež nekrepstne in svobodne ženske.

V dijaški čepici, ki sem jo bil že spomladi kupil, s svetlomodrim robom, kateri se je začel že prej razcvitati, preden sem v Mohovoji prvikrat zagledal dva stranska dela univerzinega poslopja, sem se odpeljal po Kamí in Volgi v mesto, ki mi ni bilo sicer znano, a vendar ni bilo tuje zame, saj sta v njem živeli obe moji sestri in me je čakal sprejem sorodnikov.

Če me ne bi vezala tista obljuba, da ne bom govoril o sebi v povesti, — o koliko bi imel besed, da bi vam govoril o naših mestih, o razsežnosti dveh velikih ruskih rek, o sladkem občutku, kako se človek prvikrat kot odrasel in samostojen pelje okušat znanost življenja, o tem, kako je prijetno tiščala glavo dijaška čepica, ki mi je bila tedaj bolj v časti ko

ljubki gosposki klobuček ali svetli cilindar ali vojaška čepica. In s kakšnim smehljajem bi se spominjal — zaradi davno preteklih let, brez misli na prestane težave — tajnih načrtov mladeniča, ki stopa v življenje, bedastih misli na žarko, posebno srečno usodo, na zavojevanje sveta in svetov, na dosogo ugodnosti, uspeha, slave. Zdaj, ko je že prelomljen dan, ko je že vse dovršeno, kar se je moralo dovršiti, a je nad sanjami o vsem nemogočim in nedostopnim postavljen nagrobni križ — zdaj, ne bom tajil, se mi strastno zahoče povrtniti se v ta čas, pa bodi samo po lahki poti spominjanja!

V Moskvi sem se nastanil pri mlajši sestri, trdno prepričan, da ne bom dolgo pri njej in si bom najel lastno sobo, ki bo na vsak način v dijaškem delu mesta.

Lizin mož je bil videti zelo prijazen in dobrodušen človek s trebuščkom in plešo in ni bil posebno mlad, ne preveč pameten, a je bil vesel in prijeten. Liza, vsa redna, natančna, gospodinjska in delavna, si je nekoč sama izvolila to življenje, kakršno ji je bilo potrebno in je vsebovala ognjišče, družino, ljubečega moža, udobno stanovanje in je bilo polno udobnosti, prtičkov, cenениh slik in mirnega življenja. Bila je popotnoma srečna in povsem zadovoljna. Dasi je bila še tako mlada, je bila že kar gospa, se je nasmehovala ko gospe in se tako pogovarjala in se ukvarjala s takimi ročnimi deli. S posebnim užtkom je rekala „moj mož“, „midva z možem“ — zmeraj se mu je dobrikala in ga poljubovala na plešo. Brala je le priloge družinskega lista in nekoč je prečitala svojega ljubeha Turgenjeva, pri čemer je pretakala bridke solze. Ne le da je sama kuhala kavo, vse dopoldneve ni prišla iz kuhinje, kjer je pomagala kuharici in se živahno razgovarjala z njo. Na perilo je prišla številke in ko ga je dala v pranje, si je vse zaznamenovala v posebno knjižico in si obdržala prepis. Bog ve, kdaj in kako si je mogla prisvojiti znanje dobre gospodinje, ki se je začinjalo z desetimi različnimi omakami k dvanajstim različnim jedem in končalo s sredstvom za nahod, ko se še ni razvil iz dobe kihanja v dobo povodnji.

Tako življenje se imenuje — tudi takrat se je tako imenovalo — meščansko, purgarsko. Pri takih ljudeh je prijetno bivati, zlasti obedovati, a niso posebno cenjeni. Zelo so domači, zelo prijazni, najbolje znajo sočustvovati in pomagati v nesreči. Zapomnijo si svoja in tuja imena in sorodstva, poznajo imena in odnošaje vseh znancev in dajejo prekrasne praktične nasvete. Nikomur ne prizadenejo kaj hudega, sami so srečni in bi radi, da bi bili srečni vsi. Potemtakem se jim drugi smejejo in jih ljubeznivo prezirajo. Če se v njih ličnem življenju pripeti kaka nezgoda, ki jim poruši blagostanje in brezskrbnost, jim ne gre pomagati, zakaj, saj ne moreš pomoči vsem na svetu, a ti, taki izraziti purgarji, tudi skoraj ne zaslužijo pomoči svoje okolice: je veliko vrednejših, za katere se moramo prej pobrigati. Najboljše, kar more človek storiti takim ljudem, je, da jim po ceni kupiš pernice, udobne in prostore omare, jih preskrbiš z najtrpežnejšim namiznim perilom, z izbornimi preprogami za po vsej sobi, z ogromno zofo, z urami pod

steklenim zvoncem in — oprosti — tudi še s popolno zbirko poljudnega pisatelja, seveda krasno vezano — še s sledovoma dveh solzic na kaki strani knjige.

Ker sem bil zelo reven, sem se od časa do časa, ko sem se zadostno izlakotil, preselil za en ali dva meseca k tej ali oni sestri, kakor sem bil pač pri volji. Pri obeh sem imel svojo sobo in obe sta me radi imeli. V začetku svojega moskovskega življenja sem češče bival pri Lizi, ker je stanovala bliže, Katja je bivala v predmestju. Kadar sem z izvoščkom pripeljal sebe in svoje imetje, — kovček, sveženj knjig in petrolejko, — me je Liza sprejela z besedami: „A, Kostja! No, to je prav. Skrajni čas, da se naješ — tako si shujšal!“

Nato mi je koj prinesla ocvrtja z gnjatjo („da se do kosila malo oteščaš“) in mi je sama pripravila posteljo. Na rjuhah sta bili začetni črki njenega rodbinskega imena, čeprav sem vedel, da ji mama ni ničesar naredila, ker se je Liza nenadoma in izven doma poročila. Brez dvoma je Liza sama tako napravila, kakor je po pravilih družine dobrega imena.

Potem se je začelo „življenje“. Vsako jutro sem prespal čas predavanja, pa sem se dvignil za „drugo kavo“ z žemljicami, v mehko kuhanimi jajci, s sirom in vkuhanim sadjem. Temu je sledil zajutrek, po katerem sva z Lizinim možem popila po dva šilca žganja, a južina je bila obilna in človek je bil nato kar zaspan.

Ko mi je Liza dajala največje in najboljše kose, mi je govorila:

„Kostja, že spet brez kruha! Tako se nikoli ne popraviš.“

A jaz se nisem le popravil, marveč tudi polenil. Mimo tega sem čutil, da me bo tako življenje uničilo, zakaj tudi meni — ko Lizinemu možu, so izpadali lasje in se je večal trebušček. Večkrat sem si dejal v bojzani: „Ali se mi bo povесil?“

Tudi je bilo življenje pri Lizi preveč udobno in mirno, nobenih izrednih dogodkov, ne vzburjenja, ne nemirov ni bilo, kj se jih mladost ne boji in ne izogiba.

Konec meseca me je bilo že tako strah in sem bil tako ves potr, da da sem si koj, ko sem prejel denar od doma, najel svojo sobo med dijaki v mestu, povezal z jermenom in vrstico svoje knjige, pobral blazinico in petrolejko, se hitro poslovil od sestre in se preselil. Vse moje perilo so zakrpale zlate in pridne Lizine roke; časih sem tudi zapazil, da sem imel kaj preveč, česar prej ni premoglo moje dijaško gospodarstvo. Tako brisalké, nove robce — in vse je bilo zaznamenovano, da se ne bi zamenjalo in izgínilo v pranju.

Ko me je spremila, je rekla Liza:

„V nedeljo pridi k nam, Kostja! In če bi sicer kdaj hotel — kar pridi se spet popraviti! Zelo se bojim dijaških menz! A pred izpitom boš tako nujno potreben, da se popraviš.“ Tudi Liza se je nekam razlezla in precej čez mero. Ko sem ji to nekoč omenil, mi je preprosto odvrnila: „Pa kaj zato! Mojemu možu je všeč tako.“

Njeno življenje je imelo le eno senco: nič otrok ni imela. Pa prav njej, rojeni materi in gospodinji, bi bili najbolj potrebni. Pa je bil njen otročiček njen plešasti in dobrovoljni možiček.

Ko se je bližala pomlad, sem se namenil, da se za nekaj časa preselim k starejši sestri, h Katji, ki je bivala v Sokolnikah v dvonadstropnem poslopju svojega moža in zraven je bila njegova tvornica.

Njeno življenje je bilo povsem drugačno.

(Dalje prih.)

Krik srca.

Anica Černejeva.

*V srcu matere, žene,
ki je v bedo rodila,
se je grenka slutnja zganila...*

*Zunaj pa je bil beli dan
in so ptički peli v pomlad.*

*V misel matere, žene,
je legala trudna zavest:
„O dete, zate ni cest.
Iz vlažnih in mračnih kleti
ne vodijo bele poti
v beli dan.*

*A jaz sem te za ljubezen rodila.
O dete, dokler sem te v sebi nosila,
je bilo v meni vere za dva
in moči.*

*Zdaj, ko je prestano
in ko je moj čas za mano,
zdaj jih ni...“*

*V boli matere, žene,
ki je v bedo rodila,
se je žalostna želja zganila:*

*„O, ko bi to dete šlo
v božji vrt,
še predno bo v svetu spoznalo
bedo in smrt...“*

*Pa je skozi rešetko
segel žarek do dna
in planil je krik srca:
„Dete, ostani pri meni,
mamica te ne da!“*

Obisk.

Anica Černejeva.

*Čujem te — in sem doma.
Da, mamica, prav si prišla.
V tej mračni hiši stanujem.
Saj te že pričakujem
v tihii slutnji srca.*

*Ne, draga, to ni bolezen.
Le trudna sem, ker je pomlad.
Veš, saj je vselej takrat,
da se mi v duši zgame
belo iskanje: „O brat...“*

*Le truden spomin ostane.
Ljudje pa gredo naprej...
Mamica, nič ne povej,
da še moram živeti.*

*Ne, draga, res ni bolezen.
Nisem hotela umreti.
Le da je rokó mi prijeli,
ki je ljubezen v njej.*

*O, dobro je, kadar si tu.
S tabo je slutnja miru
in človek tiho pozabi,
da ga življenje ne rabi.*

*Saj se je dotaknila
moja želja srca —
mamica, saj si prišla,
kot da si pismo dobila.*

*Ne draga, res ni bolezen,
le želja po tvoji besedi,
ker sem nad sleherno drugo
vero srca izgubila.*

Ljubim te!

Johan Bojer.

Pravljica. Z avtorjevim dovoljenjem prevela M. Š.

„Ljubim te!“ je vriskal.

„Ljubim te!“ so šepetale njene oči ter se zaklopile.

* * *

„Ljubica moja, pomlad odhaja proti severu, in pomladni dih veje čez zemljo od tvojega srca k mojemu srcu in čez vse te milijone ljudi. Čuj, vsak moj dih je opojen, in vsak utrip mojega srca imenuje tvoje ime! Poljubljam te! Vsaka moja misel žari, moja moč je vsa mladostna, vsa probujena. Ljubica moja, vzradoščena je moja kri, polna luči moja duša, in v tebi nisem več grešnik, marveč lep in srečen bog!“

* * *

Ko se je danilo in je petelin pel, tedaj je on zašepetal poslednjič: „Ljubim te!“ in potem je odhitel, ves mlad in zdrav, na svoje delo. In škranjec je žvrgolel nad njim svojo prvo melodijo.

„Ljubim te!“ je govorilo njegovim očem vse, kar je srečaval. Vse stvarstvo je sodelovalo v njegovi ljubezni in je vedelo za njo ter ga blagoslavljaljo. Zemlja mu je nudila svojo rodovitno grudo, gozd svoje grmovje in drevje, nebo svoje solnce in svoj dež. In če je šel po mladi travi, so povsod klile cvetlice ter se mu nasmehovale, ker jih je tudi on gledal ves razveseljen.

„Ljubim te!“ se je radostil, tudi če je trpel ter se trudil. „Ljubim te!“ je rekel, če je sedel v senco ter jedel svoj kruh in pil bistro vodo.

Ker se mu je zdelo v njegovi ljubezni vse tako jasno, je našel v vsem soglasje in je ljubil življenje in smrt, skrb in veselje. Če je bilo prej delo zanj kazen, je zdaj z delom častil Boga.

„Ljubim te!“ je govorilo njegovo srce k njej, ko so ležala pred njim prostrana, nanovo preorana polja ter spala v naročju pomladi. Vsako seme je ležalo tu, podobno mali neporojeni otroški duši, in klilo v luči. Vse se je vzbujalo in oživelo. Vsaka klica je dobila svojo dušo, vsak klas svoje srce. Prirodne sile so delovale v ljubavni razigranosti. Velike proge toplega dežja so plule nad gozdom in livado, ljubimkajoč življenje, in ko je sledilo solnce, je vse ležalo ter zardevalo. Težka, drgetajoča naslada je pretresala prirodo, in čas je miroval v enem samem vzradoščju. In glej, glej, kako je vse ljubilo! Oblaki so zardevali kakor device, če dan obiše noč. Svetloba je igrala vilinske igre tam v vlažni rodovitni zemlji. Solnce in zemlja sta stvarjala vzajemno.

* * *

„Ljubim te!“ je rekel, ko so valovila na njegovi grudi prostrana, zelena žitna polja. Mladostno in nežno je stalo na milijone klasja, vsak klas s svojo usodo, ti otroci spomladi in ljubezni, ki so rastle proti nebu, neprenehoma rastle, kakor da ne vedo, kako visoko morejo priti.

Prva ljubezenska opojnost prirode je minula. Carobno krasna tajnost je pokrila vse. Vsak klas je stal ter vedel nekaj. Noč je ležala kakor ptič ter legla, ob gnezdju pa je stal dan ter bdel.

„Ljubim te!“ je šepetal, če je zmučen zaspal po dnevnem trudu. In ob njegovem ležišču je sedel najslajši sen.

In neko noč ga je vzbudilo njegovo lastno srce in je govorilo nekaj k njemu. In obe srca sta ležali tu ter šepetali o nečem, kar je on razumel. In tedaj je opazil, da je imela barvo zlato brstečega žita in je žarelo okoli njenega čela kakor nimbus.

„Ljubica moja, slutim, da se nekaj v tebi poraja, in jaz hočem bdeti pri tebi. Noč je polna življenja in jasna in jaz hočem prositi vse dobre moči, da te čuvajo in branijo!“

Zdaj je čutil, da nista več sama. Na dnu njegove duše je počivalo mlado dete ter stezalo svoje roke proti njemu. Napočil je dan, ko je klečal ob njeni postelji ter videl prvo dete na njenih prsih. In tedaj je poljubil njene vzradoščene, solzne oči in je hitel ven ter se smejal in jokal. Toda od zdaj so bili njegovi koraki opreznejši nego prej in je bil poln nežnega nagona, da štiti in brani. Če je našel golega, mladega ptička mrtvega, tedaj se je ustavil ter ga strme gledal, dokler se mu niso porosile oči.

„Ljubica moja, nikdar več ne bom storil nikomur nič zalega. Celó v naj-surovejši in najokornejši prirodi leži dete in spi. Danes sem srečal svojega največjega sovražnika. In moral sem mu stisniti roko ter izpregovoriti par prijaznih besedi. Kdo ve, če ne prispevajo vsi ljudje k našemu blagoslovu. Vse je odvisno med seboj!“

„Ljubim te!“ je rekel ter obdaroval siromake in obiškoval bolnike in se je očetovsko zavzemal za vse, ki so trpeli zlo.

Leta so potekala. Nanovo obdelana polja so rastle z njegovim delom. In iz njegove roke je lil blagoslov na staro in mlado.

Postal je mož belih las in težke hoje. In kakor sta bili njegovo življenje in njegova duša ovekovečena v njegovem delu in sta živela ter dihala na prsih velike prirode, tako je bilo okoli njegovega dvorca polno rodovitne zemlje, ki je tisočim nudila življenje in srečo. V občini je nastal dom za uboge starce in bolnišnica in šole in cerkve. In vse to je vzkliko iz dela in skrbnosti starega moža.

„Ljubica moja, poglej pri solnčnem zatonu okoli sebe in glej, kaj sem ustvaril, odkar sem te našel! Bil sem kakor revna gruda, toda glej, kaj sta napravila svetloba in toplota! Ljubica, daj, da poljubim tvoje sive lase!“

Toda prišla je noč, ko je moral sam ležati v spalnici, in je bil tam na pokopališču nov grob, ki so ga obsevale zvezde.

„Ljubim te!“ je šepetal s sklenjenimi rokami. Kajti vedel je, da mu je bila vedno blizu in da ju ni moglo nič ločiti.

Čas poteka.

„Ljubljena, to je spet tvoje darilo! Najini sinovi postajajo ponosni in koristni možje. Delajo in ustvarjajo, ljubijo in vrše dobra dela ter spo-

štujejo svojega starega očeta. In najina hči je vedno pri meni. In govoriva o tebi. In ti živiš zopet v njej, nova mladost in novo življenje!“

* * *

In je sedel stari mož nekega dne na vrtu ter se igral s svojimi vnuki. In ko je tako sedel ter jim pravil imena cvetic, je prišla mimo smrt. Otroci so se prestrašili, toda starec jih je pomiril ter zrl na smrt kakor na staro znanko.

In je dejala smrt: „Ti starec, zakaj ne trepečeš, celo ko vidiš smrt?“ Starec je odgovoril: „Ali ne vidiš, da imam svoje vnuke v naročju in da so lepi in zdravi? Poglej, kako sije solnce na nje, in so oči vsakega polne veselja. Ali se ne more njihov ded čutiti varnega in radostnega?“ „Toda če te vzamem s seboj?“ je rekla smrt.

„Tedad bom navzlic temu pri njih. Živeli bodo z menoj v vsem dobrem, kar bodo mislili in delali. Vsadil sem mladike vanj in bodo rastle, dokler ne postanejo stari in sivi,“ je rekel starec.

„In potem?“ je vprašala smrt.

„Potem bodo tudi oni imeli otroke in vnuke, katerim bodo pripovedovali o svojem dedu ter jih učili nadaljevati moje delo. Tako vidim, da bo moje življenje živelo večno!“

Tedad se je nasmehnila smrt ter dejala: „Ti si izvoljenec!“

Starec je odgovoril: „Bil sem vedno služabnik Močnejšega!“

Toda smrt je nadaljevala: „Bila sem med milijoni in sem iskala klico večnosti. Iskala sem jo v cerkvi, kjer so klečali in molili, toda le iz strahu pred svojo lastno usodo. Iskala sem jo pri učenjakih, toda ti so ždeli in strmeli v kup prahu ter so pozabljali, da je imel tudi ta srce in mozeg. Hodila sem po bojišču, ljudskih shodih, delavnicah, šla sem k sodniku in zdravniku, k delavcu in kralju, toda klice večnosti nisem mogla nikjer najti. In zdaj stojim pred teboj in jo vidim in se čudim. Vidim tvoje življenje in tvojo srečo, ki si jo ti ustvaril, in razumeš, koliko potrpežljivosti in boja od jutra do večera si okusil. Tako dolgo ne vzdrži oni, ki meni, da je zemeljsko življenje samo eno človeško življenje. Pri tebi, ti srečni mož, klije klica večnosti! Toda povej mi, katera moč jo je začetkoma zasejala v tvojo dušo?“

Starec je pogladil lase svojih vnukov ter odgovoril: „Ali me razumeš, da sem ljubil ženo?“

„In radi tega si ustvaril ta svet za druge?“

„Da.“

In je nadaljevala smrt: „Potem moraš pač uvideti, zakaj moram kmalu vzeti tvoje življenje, da ga položim v rodovitno zemljo onstran doline, kjer hodi drug ustvarjajoč mož in dela. In jaz sem zbrala vse one smehljaje, ki si jih tukaj vzbudil, in ti bodo svetili od tam nate, in vse one solze, ki si jih ti posušil, bodo namakale tvoje korenine in tvoje listje. In ko bo dozorelo tvoje klasje, bom zbrala zrnje v svoji roki ter ga znosila sem in tja na polja tvojih otrok. Tako se živi večno življenje.“ In smrt je šla dalje, in starec je zopet mirno in veselo sedel ter se igral s svojimi vnuki.

* * *

Nekaj časa nato je ležal starec bolan. In okoli njegove postelje so stali njegovi sinovi s svojimi ženami in otroci ter bdeli pri njem in so bili žalostno razpoloženi, kajti vedeli so, da bo odpotoval od njih.

Ura na steni je nihala in nadaljevala svojo pot, in kazalo se je pregibalo in pregibalo naprej. In čez hip bo potekla ura in ura bo udarila.

Starec je vprašal: „Kaj se tu bliža hiši? Slišim srčno utripanje sto in sto ljudi, ki se bližajo.“

Mladina je odgovorila: „To so siromaki, ki so se zbrali okoli hiše, da slišijo, je-li še živiš!“

Starec je šepetal smehljaje: „Povejte jim, da še živim!“

Ura na steni je šla in šla.

Cez trenutek je vprašal starec. „Kaj sedi tam zunaj pod oknom ter poje tako tožeče?“

Odgovorili so: „Nekaj ptičkov gleda skozi šipe, kakor da iščejo nekaj.“

Starec je šepetal: „Čuvajte njihova gnezda in položite vanje slame in ne storite žalega niti najmlajšim.“

Nihalo ure je nihalo z neizprosno slišnim glasom, in kazalec se je bližal in bližal številki polne ure.

Končno je vprašal starec: „Kaj zdihuje tam na vrtu? Sliši se, kakor da mraz lomi rože.“

Odgovorili so: „Mrak lega na rože, cvetke se zaklopljajo in listje visi žalostno ter trepeče.“

On je šepetal: „Zalivajte rožam in stopajte previdno med grmovjem in skrbite za vsako travno bilko! Kdo ve, kaj čez čas postane iz rože?“

In tedaj ni mogel več govoriti. Ni več videl onih, ki so stali okoli njega.

Videl je, kako se je iz zemlje dvigala ljubljena postava ter mu plavala nasproti. In vesel svidenja je radostno šepetal: „Ljubim te!“

Kazalo na uri je napravilo zadnji korak.

„Ljubica moja, hvala ti, ker zopet čutim tvoje roke, hvala ti, ker si se zopet pomladila! Ali se bova zopet nanovo poročila?“

Ura je odbila.

K o n e c.

Mati pere.

Avgusta Gaberščikova.

Moja mati, ki jo ljubim, pere.

Pere v mrazu ob brleči sveči.

Skozi špranjo gledam,

v svojem srcu jočem.

Mati, moja mati pere.

Mati, ki jo ljubim,

stegne jutri trudno roko,

a na roki trdi novci.

Zaščita matere in dece na Češkoslovaškem.

Marija Omeljčenkova.

Ol roditeljev, v prvi vrsti pa od matere je odvisno, kakšen človek zraste iz otroka. Ali bo ta zdrav, vesel in delaven član družbe, ali pa bo šibak, moralno slab in nesposoben za lastno preživljanje. Mati je glavni vir močnega naroda.

Naloga sistematičnega skrbstva za mater in dete je, zmanjševati število oslabilih in bolehalih ter omogočiti čim večjemu številu dece zdrav in uspešen razvoj.

Pobuda za sistematično skrbstvo v tej smeri je izšla s Francoskega koncema 19. stoletja. Tam so po nasvetu dr. Budine-a že v devetdesetih letih ustanovili prvo posvetovalnico za matere in dojenčke. Ta misel se je brzo razširila po vsej Francoski, vzbudila pa je veliko zanimanje tudi v Nemčiji, na Angleškem, v Ameriki in drugod. Sčasoma so po raznih državah ustanovili zavode za zaščito mater in dojenčkov, materinske in dečje posvetovalnice, zavetišča za doječe matere, za neporočene matere, dečje domove i. t. d.

V bivši Avstriji je bila na Dunaju ustanovljena centrala za nego dojenčka in matere. Tudi po alpskih deželah so že imeli slične zavode. Zelo dobro je bilo urejeno materinsko skrbstvo v Brnu in v Pragi. Do svetovne vojne je bilo javno delo na Češkem osredotočeno predvsem v narodni obrambi, po vojni pa se je najbolj razmahnilo delo za zaščito matere in dece. Že l. 1914. je bilo v Pragi ustanovljeno samostojno društvo „Zaščita matere in dece“, ki obstoja še sedaj in je središče vsega tozadevnega dela v češki državi. Poleg tega ima vsaka pokrajina še svojo „Zaščito mater in dece“. Tudi češki Nemci imajo svojo centralo. Poedina društva „Zaščite“ se vsa ravnaajo po enotnih zakonih, delujejo pa avtonomno, a se vendar drže enotnega delovnega načrta, ki se mora vsekakor prilagoditi potrebam in značaju vsakega kraja.

Centrala „Zaščite“ ima v vseh okrožjih republike svoja poverjeništa, ki vneto delujejo v prosep svojega okrožja, ustanavljajo materinske in dečje posvetovalnice, zavetišča za porodnice, za noseče žene, dečje domove, preskrbujejo pravno pomoč materam in sirotam, nezakonski deci itd. „Zaščita mater in dece“ skuša v organizacijskem in praktičnem delu ohraniti enotnost programa in biti v najožjih stikih in sodelovanju z drugimi mladinsko-skrbstenimi ustanovami, kajti zaščita matere je posredno in neposredno odvisna od vseh panog socijalnega dela za mladino. Delovni program „Zaščite mater in dece“ obsega:

I. Negovanje po zavodih: ustanavlja domove za siromašne in samske matere, ki morajo dolgo pred porodom pustiti delo. V takih domovih opravljajo noseče žene lahka dela pri porodnicah, dobe pa zato prijetno stanovanje in hrano ter zdravniško nadzorstvo. Ko pride čas poroda,

nameste te žene v porodnišnice ali v zavetišča za porodnice, kjer dobe brezplačno ali pa prav za nizko ceno zdravniško pomoč in oskrbo. Dete dobi popolno opremo, materi pa preskrbe ob odhodu delo in v potrebi tudi denarno podporo. Za matere z več otroki in za matere, ki ne morejo puščati otrok doma, imajo pri porodnišnici še dečje domove, kjer so ti otroci popolnoma preskrbljeni.

„Zaščita mater“ preskrbi ženam sploh mesto v bolnicah na porodnih oddelkih, na porodnih klinikah i. dr.

II. Domača pomoč materam in deci. Če mati sama doji, ima na razpolago posvetovalnice in pomoč. Dojenčke, katerih mati ne more dojiti ali ki sploh nimajo roditeljev, oddajo s podporo ministrstva za socialno skrbstvo in Rdečega križa v domačo oskrbo, v domače kolonije ali pa v dobre družine.* Tudi to deco ima „Zaščita“ pod zdravniškim nadzorstvom in v oskrbi sester negovalk. Statistika kaže, da je med to deco umrljivost zelo padla.

III. Pomoč zaposlenim materam. Če se mati sama vzdržuje in mora hoditi na delo, lahko za ta čas odda dojenčka v posebni dečji dom („Jaslice“), kjer ima dete za malo odškodnino vso oskrbo. Negujejo ga oskrbne sestre in strokovno izobražene vzgojiteljice.

IV. Splošna evidenca, preventivno in vzgojno delo, ki se vrši na podlagi statističnih podatkov, zbranih v posvetovalnicah, porodnišnicah in pod. V vsaki, tudi najmanjši vasi vodi socialna sestra ali tajnica posvetovalnice zapisnik o vseh novorojenčkih, o deci v domači oskrbi in o nosečih ženah. Vodijo tudi statistiko prebivalstva, število porodov, umrljivost dece, vzroke umrljivosti i. t. d. ter skrbe za vzgojo mater s posebno propagando.

Vse delo za zaščito mater spada pod kompetenco ministrstva za socialno politiko v Č. S. R., ki daje tudi podporo. Večino sredstev pa dobi „Zaščita“ s svojim delom: članski prispevki, podpore, donos koncertov, materinskih dni, cvetličnih dni, publikacij i. sl.

* * *

Zakon v Č. S. R. ščiti razvoj družine in vsakega člana. Z moderno dobo pa nastajajo nove družabne potrebe in napredna češka javnost skrbi za reforme v duhu sodobnosti in zakonov. Pravkar gre za izpremembo državljanskega zakonika in Ženski Narodni Savez, ministrstvo za soc. politiko in druge institucije delujejo za čim popolnejšo spremembo zakonov v prosep žene kot enakopravnega člana družine in države.

Zakonske odredbe Č. S. R. vsebujejo sledeče panoge v zaščito žene in matere:

Zaščita žene proti nevarnosti nemoralnega spolnega življenja.

Delovanje ministrstva za soc. politiko po mednarodnem dogovoru o zatiranju trgovine z dekleti in otroki.

Skrb za žene izseljencev z ostrim nadzorstvom in kontrolo.

* Slično uredbo ima pri nas Drž. dečji dom v Ljubljani. (Op. uredništva.)

Zaščita materinstva in dece v najnežnejši dobi s tozadevnimi predpisi pri obveznem zavarovanju delavcev za primer bolezni, invalidnosti in starosti.

Delna prepoved o dojenju dece v reji.

Obveznost državnega skrbstva za sirote i. t. d.

Družinska ravnopravnost nezakonskega otroka.

Zasiguranje sirotinske penzije nezakonskim sirotam.

Zakon v Č. S. R. vobče štiti vzgojo in prehrano dece ter določa za prestopke stroge kazni.

V zakonu je preskrbljeno tudi za ločeno ženo. Ločena žena dobiva po moževi smrti celo penzijo, če se mož ni bil drugič poročil; ako je imel drugo ženo, dobi prva le polovico penzije.

Med zakonskimi in nezakonskimi otroki ni razlike. Nezakonska deca ima pravico do očetovega imena, če je očetovstvo dokazano. Neporočene in poročene matere imajo pravico na 6—8 tedenski plačani dopust pred porodom in potem ter pravo do svojega deteta. Dopust se jim šteje v penzijo in v službo. Dobe pomoč porodne negovalke, četudi imajo samo splav, ter enake denarne prispevke za primer bolezni 12 tednov po porodu, če mati sama doji.

Tako skrbita država in javnost za ženo-mater.

Literatura: Sborník zákonů a nariadení Č. S. R.: Zákoník občanský; dr. Ant. Tůma: Právní základy sociální péče o mládež v R. Č. S.; Soupis zařízení sociální péče o mládež v Č. S. R.; Marie Trnková: Pracovní program a řád odboru Ochrany matek a kojenců na Moravě; Zpráva o činnosti čsl. Ochrany matek a dětí za roky 1923, 26, 27-30.

Materinske penzije. Cirila Pleško-Štebijeve.

Med tem ko pri nas skrbe večinoma le privatna društva za matere, ki nimajo dovolj sredstev, da bi pošteno zredile in vzgojile svojo deco, (izvzemši uradniške vdove), so druge države to vprašanje že dovoljno rešile, ker so ga postavile na zakonito podlago. Znano je, da vsak drug način pomoči zavisi le preveč od raznih okolnosti, s katerimi mora računati vsako humanitarno društvo pri zbiranju denarnih sredstev za pomoč materam; znano je tudi, da subvencije države in občine često zavise od vsakokratne „politične konstelacije“ in da se tudi podpore dele preko humanitarnih društev s političnih vidikov. Tako je po svetu sploh, ne samo pri nas. Prve so se uprle proti temu norveške žene, ki so v parlamentu predlagale, da se uvede zakon o „materinskih penzijah“. Norveška je prva država, ki se je postavila na stališče, da ni izdatek države ali občine, ki je namenjen materi kot taki, izgubljen, temveč se stokrat obrestuje.

Otrokom je treba ohraniti mater, ako jim je smrt vzela očeta ali pa jih je brezvestno in lahkomišelnost zapustil. Materinstvo je tako vzvišeno, da se ne sme še nadalje ponižavati s tem, da se potrebni materi daje nekaka „miloščina“, za katero mora še prosjačiti, temveč vsa družba je dolžna.

da ji baš radi materinstva zadostno pomaga, in sicer v obliki stalne občinske rente ali penzije. Občina je dolžna skrbeti za vsako pomoči potrebno dete, najsi se je rodilo v zakonu ali izven njega. Namesto običajne miloščine zasluži vsaka žena radi materinstva moralno in redno finančno podporo, in sicer v taki meri, da je njej in deci zagotovljeno, četudi skromno, vendar človeka dostojno življenje. Za kriminalna dejanja mater, predvsem nezakonskih, je vsa človeška družba odgovorna, zato je tudi dolžna jim pomagati. Te misli so vodile norveške žene, ko so stavile leta 1919. predlog, da se uvedejo materinske penzije, najprej v glavnem mestu Norveške, v Oslu. Stavile so ga pripadnice delavske stranke, pridružile so se jim brez izjeme vse ostale stranke in predlog je bil 1919. sprejet ter 1920. uveljavljen.

Bistvo zakona „o materinskih penzijah“ je sledeče: vsaka žena, ki ima deco in živi brez moškega vzdrževalca, torej v d o v a, l o č e n a ž e n a, ki ne dobiva zadostne alimentacije, ali n e z a k o n s k a m a t i, prejema od občine letno rento, ako prebiva v tej občini 15 let. Renta se ravna po višini ev. dohodkov in po številu dece, ki jo prejema do dovršenega 15. odnosno do 17. leta. Mati, ki ni sposobna za delo, dobiva še posebno doklado. Brezplačno zdravljenje matere in dece v bolnici ali na domu je itak običajno.

Motivacija za uvedbo zakona „o materinskih penzijah“ je sledeča: dokazano je, da more žena svojo najbolj naravno in vzvišeno nalogo — vzgojiti deco za vredne člane človeštva — izvrševati le v lastnem domu. Ako mora z doma po zaslužku, je deca prepuščena sama sebi in se polagoma zanemarja v vseh ozirih ter pade prej ali slej v breme svoji občini. Ze iz tega vzroka je za občino bolje, da prav o č a s n o nudi zadostno podporo in si prihrani poznejše neplodovite izdatke, ki ji nastanejo s tem, da mora plačevati za svoje občane celoletne ali delne prispevke v obliki prehranjevalnin ali oskrbovalnin v dečjih domovih, vzgajališčih, bolnicah, blaznicah in — jetnišnicah. Se en moment pride v poštev. Ako namreč občina uvede materinske penzije, v bistvu ne urjava novih dajatev, temveč le prenese na novo, toda samo eno postavko vse izdatke, ki so bili prej vnešeni v občinskem budžetu v raznih postavkah, n. pr. subvencije raznim društvom, miloščine, enkratne denarne podpore, oskrbnine, vzdrževalnine. Vsota se pravzaprav ne izpremeni; pač pa se postavi način socialne pomoči na višji nivo.

S tem, da občina prevzame skrb za deco, vrši tudi v drugem pogledu veliko, še važnejšo nalogo. Ker je deca takorekoč njena, ker plačuje zanjo, se naravno tudi zanima, kako mati uporablja izročeni denar. Občina skrbi predvsem za to, kakšno je notranje življenje v taki družini; zato kontrolira tudi življenje matere, za kar je upravičena. Ako ima mati dovolj sredstev za sicer res skromno življenje, vendar nima več povoda, da se vdaja — radi zaslužka — nemoralnemu ali lahko-mišljenemu življenju. Če jo pa „brezskrbno“ in razuzdano življenje ali pa močan nagon za izživljanje le premoti na škodo dece, če torej pozabi na svojo sveto nalogo, mora pač nositi vse posledice: občina ji odvzame

deco in penzijo. Mati je potem svobodna, odgovarja samo sebi za svoja dejanja, ali deca je rešena njenega kvarnega vpliva.

Tak zakon je pač dokaz visoke kulture in globokega socialnega pojmovanja naroda. Je pa takorekoč le nadaljevanje zakona, ki ga je predložil l. 1915. Johan Castberg, po katerem nosi ime in s katerim je bilo urejeno pravno razmerje dece do staršev, zlasti razmerje nezakonskega deteta napram očetu.

Po tem zakonu so v prvi vrsti dolžni skrbeti za deco starši, in sicer mati in oče v enaki meri. Dolžna pa sta skrbeti prav tako za nezakonsko dete kakor za zakonsko. Nasprotno pa ima nezakonsko dete prav take pravice napram materi in očetu kakor zakonsko, to je, nezakonsko dete deduje prav tako po svojem očetu kakor njegovi zakonski, lahko nosi očetovo rodbinsko ime kakor njegovi zakonski otroci itd. Nezakonsko dete se mora vzgojevati in učiti po razmerah očeta ali matere, vselej pa po razmerah onega, ki zavzema socialno višje stališče.

Oče je dolžan, da povrne vse stroške, ki so nastali materi pri porodu, plačati mora tudi stroške za porod (ali splav). Če se izgovarja, da nima denarja, mora svoj dolg odslužiti v prisilni delavnici ali v jetnišnici. Kdor ne plačuje alimentov, se kaznuje z zaporom, konfiscira se mu premoženje ali zaslužek, če bi lahko plačal, pa noče. Izseliti se ne sme, dokler ni zasigural plačevanja alimentov do predpisane starosti deteta, do 15. odnosno 17. leta. Kdor pomaga brezvestnemu očetu, bodisi agent ali kdo drugi, da se brez dovoljenja oblasti izseli, mora namesto njegja plačevati vse predpisane dajatve. Samo če oče ni sposoben za delo, če je bolan ali dokazano siromašen, plača vse namesto njegja občina.

Vsaka noseča žena je obvezana, da pri predpisani preiskavi imenuje očeta deteta, ki ga pričakuje. Pristojna oblast ga pozove in, če mož prizna očetovstvo, mora nositi vse posledice. V nasprotnem primeru se začne preiskava. Ako se dokaže, da je žena v kritični dobi spolno občevala z različnimi moškimi, ji plačuje pristojna oblast alimente, toda jih izte-rjava od vseh prizadetih po enakih delih. Komur se ne more dokazati, da je oče, pač pa je občeval v kritični dobi z dotično ženo, mora tako dolgo plačevati alimente, dokler se ne izsledí pravi oče.

Nezakonsko dete obdrži mati, izroče ga očetu le tedaj, če je dokazana nesposobnost matere za dobro vzgojo in samo v primeru, če s tem soglašajo mati, oče in pristojna oblast.

* * *

Ženski Pokret v Ljubljani je na zadnji seji Jugosl. Ženskega Saveza predlagal, naj Alijansa Ženskih Pokretov in Jugoslovanski Ženski Savez naprosita ministra za socialno politiko in narodno zdravje, da priporoči parlamentu, naj sklene nov socialni zakon, po katerem bi naše občine izplačevale materinske penzije (po norveškem primeru). Predlog

so sprejele navzoče zastopnice saveznih društev enoglasno. Obvestile so o tem uprave ostalih jugoslovanskih ženskih društev, zlasti Ženskih Pokretov, z naročilom, da pojasnijo občinam namen in pomen takega zakona. Pomagajo naj pa predvsem one žene, katerih možje, bratje, sinovi bodo sklepali in odločili o zahtevi, ki so jo stavile naše ženske organizacije ob letošnjem Materinskem dnevu, in ki se glasi:

Vdove, ločene in neporočene matere morajo imeti zakonito pravico do mesečnih rent, katere prejemajo, dokler ne postanejo otroci sposobni za samostojno pridobivanje. Ako postane taka mati nesposobna za delo potem, ko je preskrbela otroke in nima nikakih dohodkov, ima pravico do trajne penzije.

Devojka - mati.

Jela Spiridonović-Savičeva.

*O, Gospode,
u sramoti i u boli
postat mati...*

*Pa ne samo mladost svoju,
život,
sve bih htela dati,
da se skine teški sram...*

*A na polju proleće je:
sve su breskve već u cvetu,
a s jeseni plod će biti,
ali voćka neće svoga
od sramote lica krići...*

*A pod strehom
i uz cvrkut
lasta sebi gnezdo vije,
po kad dodju lastavići,
ona neće da ih krije,
no će da ih uči letu,
da polete u visinu:
nebu,
suncu,
lepšem svetu...*

*Dakle, to je
samo žena
skrnjavljena,
kada stvara,
kada voli — ?
Obraz gori,
čelo boli,
duša boli...*

*No od jednom
ko od zlata
zasija se soba cela,
i na čelo
spusti mi se
Ruka bela.
U tišini
glas se začu:*

*što nemaju dece svoje,
„One žene,
neka plaču!*

*A ti idi tvojim putem,
Ljubav nek te
sreći vodi.*

*Spasioc sam duša vaših.
A Devojka
Mene rodi...*

On iščeze.

*Al u sobi Svetlost osta.
A kroz prozor otvoreni,
Proleće mi udje celo
jedro,
vrelo.
S blagoslovom
od klijanja i bujanja,
od radjanja i stvaranja,
i sa svojom Pešinom, što se
kao zlatno klupče mota,
s pesmom
VEČNOGA ŽIVOTA!*

Umetnost in književnost.

Kvadratura kroga.

(Predstava v Narodnem gledališču v Ljubljani.)

Komedija ruskega pisatelja V. Katajeva, „Kvadratura kroga“, je duhovito podana satira na sovjetske razmere, zlasti na dogmatično prenapetost komsomolcev (komunistične sovjetske mladine). Dejanje se vrši v sodobni Rusiji. Junaka sta dva komsomolca, ki bivata skupaj v eni sobi. Vasja seda z Ljudmilo „registrirati“, to se pravi, da se poročita v državnem uradu — ne da bi prej kaj o tem omenil svojemu tovarišu Abram, ki stori istotako s komsomolko Tonjo. Tako so presenečeni vsi, zlasti pa obe ženski, ko se znajdejo vsi štirje v eni sobi. Toda v Moskvi je stanovanjska kriza, zato morajo ostati skupaj. Sobo predele s papirnato steno in oba para se nastanita vsak v svoji polovici. Tedaj se prične krogotok odkritij in spoznanj z vseh štirih strani: oba para uvidita, da je bila izbira partnerjev ponesrečena. Za trenutek grozi tragedija iz spoznanja, da se je vsak iz te četvorice zaljubil v zakonskega druga svojega tovariša: Ljudmila v Abrama, ki ji ljubezen vrača, Tonja v Vasjo, ki jo istotako ljubi. Zadnja dva sta že pred leti doživela malo ljubezensko idilo, zabrisana simpatija oživi znova. V tragikomične scene pade senca resnobe, ki se izraža v bojzani vseh štirih, da ne bi prizadejali tovarišu bolesi z ločitvijo: ne morem graditi svoje osebne blaginje na nesreči svojega druga. Konča se seveda srečno: sporazumno zamenjata moža ženi in obratno ter se znova registrirajo, toda ne na podlagi teoretičnih principov, temveč na podlagi elementarnega naravnega zakona: ljubezni. In v tem je jedro komedije.

Za presojto te komedije sta značilna dva momenta, in sicer: da jo je spisal sovjetski pisatelj, ter da jo igrajo v Moskvi že tri leta z velikim uspehom. Mi, ki čitamo samo redka poročila, ki jih prinaša naše časopisje o ruskih raz-

merah, moremo sklepati, da je v Rusiji dovoljeno precej kritike sovjetskih naprav ter da tudi tam nikakor ne odobravajo lahkomišelnosti pri sklepanju zakona. To omenjam radi tega, ker pri nas nekateri listi poročajo na način, da mora dobiti človek vtis, da je spolna razvrstitev v stremljenju ruske zakonodaje same. Da temu ni tako, prav jasno izražajo pomisleki vseh treh organiziranih tovarišev pri misli na ločitev: kakšen zgled bo to za komsomolce — dočim skrbi malomeščansko Ljudmilo samo: „Kaj poreko ljudje“. Značilno je tudi utemeljevanje upravičenosti zakonske zveze, ki ga začno vsi „zavedni tovariši“ ponavljati, zlasti ko se pojavijo dvomi o umestnosti te zveze: „Kaj je potrebno za trden zakon? Potrebno je: sorodnost značajev, sporazumnost, pripadnost k istemu razredu, enaka politična opredeljenost, delovni kontakt. Kaj še? Ljubezen morebiti? Ne: ljubezen je samo socialni predsodek.“ Pravi komsomolec ni sentimentalni! A naposled vendarle zmaga ljubezen: novoporočencem v drugi izdaji zaključke organizator Flavij: „Otroci, ljubite se med seboj, to revoluciji ne bo škodovalo.“ —

Pojmovanje osnovnih pogojev za zakon, lažje pogoje za ločitev in še marsikaj drugega v današnji Rusiji moremo razumeti le, če vsaj približno poznamo bistvene vzroke, ki so privedli do gospodarskega in socialnega preobrata, ter temeljne principe duhovno-kulturne preorijentacije.

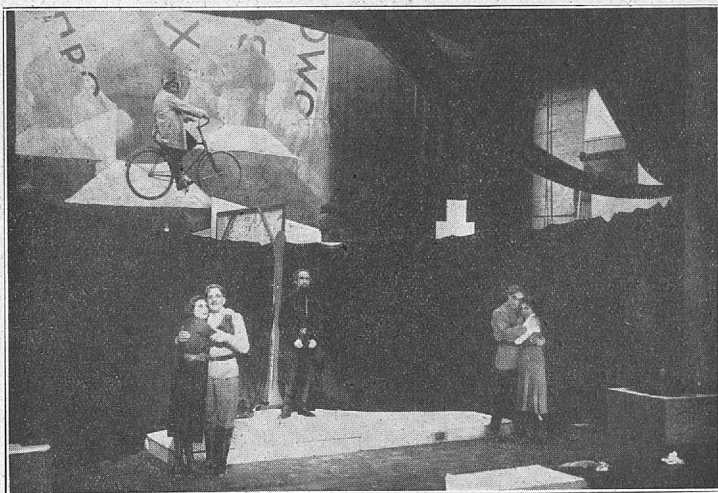
Ker je žena gospodarsko popolnoma samostojna, veljajo tudi v vseh drugih ozirih za njo iste mere kot za moža. Če se poroči, je to zveza dveh popolnoma enakopravnih ljudi. Ker zakon ne temelji na ekonomski preskrbi žene, kot je to v starem družabnem redu, je tudi ločitev lažja, kër ne pomeni gospodarske propasti enega ali obeh zakoncev. V Rusiji sta dolžna oba zakonca podpirati drug drugega tudi po ločitvi: ne samo mož žene, ampak tudi žena moža — kdor je pač v potrebi. V primeru, da je eden obeh brez posla, ga mora drugi podpirati pol leta. Nikdo pa ni dolžan, drugega podpirati vse življenje, kajti v Rusiji zakon ni zavarovalnica za življenje. Pri ločitvi se pojmi krivde izključuje. Kdor misli, da ta nekomplcirani način ločitve in sklepanja zakona omogoča možu, da si vsakih par mesecev poišče drugo žensko, se moti, kajti v sovjetskem zakonskem pravu je otrok še bolj zaščiten kakor žena in nihče se ne more odtegniti plačevanju alimentov za otroka do 18. leta. Mož, ki bi lahko plačeval alimente, pa jih noče, se kaznuje celo z zaporom. Pa tudi sicer obsojajo v Rusiji lahkomišelnost ločitve in kdor se trikrat loči, je izključen iz stranke z motivacijo, da kdor ne zna urediti lastnega zasebnega življenja, tudi ni sposoben na vodilnem mestu sodelovati pri urejanju države. (Po Lazarsfeldovi). Iz tega moremo sklepati, da se temeljito bore proti anarhiji v tem pogledu, četudi je izven dvoma, da je novo pojmovanje rodbinskega življenja prineslo mnogo zablod, o čemer nam priča prav ta komedija.

Tudi pretirano odklanjanje erotične ljubezni je koncem koncev razumljivo, če pomislimo, da mladina vedno pretirava. Komsomolci smatrajo vsako ljubezensko sentimentalnost kot preostanek fevdalne, oziroma meščanske navlake, ki hromi aktivnost mladega človeka, katera mora biti vsa posvečena borbi proti starim za nove vrednote. Ne lastno individualno ugodje, temveč kolektivna, skupnostna blaginja — to je ono, čemur žrtvuje zaveden komsomolec vse svoje moči, vse svoje delo. To pojmovanje življenjskih nalog zahteva temeljito preorijentacijo v mišljenju, čustvovanju, stremljenju in delovanju ter pride do živega izraza zlasti v odnosu do sočloveka: v povdarku smisla za skupnost ter v zmanjšanju osebnih težav in v meščanskem (kapitalističnem) smislu, ki jih vidi sovjetski človek v premočnem osredotočenju mladine na erotične probleme ter na družino.

Katajev kritizira — kot že omenjeno — pretiravanje v dejanskem izvajanju teh nazorov. V središče svoje kritike postavlja zakon: danes se registriraš z enim, jutri se ločiš, pojutrišnjem se zopet registriraš z drugim. Kam to vodi? Umevno je, da je to sklepanje zakona zapadni Evropi ter vobče vsemu

meščanskemu svetu predmet zgražanja. Toda če primerjamo dela evropskih pisateljev, ki osveljujejo moralo meščanskega zakona, moramo priznati, da je takle sovjetski zakon, ki se kar čez noč razide, pač zmota, toda le nedolžna zmota, ker naposled je vendarle vse iskreno in pošteno, brez varanja in koristolovstva, kar tvori jedro zakonom, ki jih prikazujejo v svojih delih evropski pisatelji. Na primer vzemimo samo tipično sodobno velemošansko družino „Glembajevih“. Ali pa Ibsena, Strindberga, Margueritta: koliko gnilobe meščanskega zakona odkrivajo ti v svojih delih. Bistvena razlika je le v tem, da se v resničnem življenju ta gniloba prikriva, ker je to prvi pogoj meščanske in sploh vsake farizejske morale.

Komedija je v resnici zabavna in posebno prijetno učinkuje, ker popolnoma izloča one cenene in plehke dovtype, ki vlečejo vse erotično — spolno doživljanje v blato, kar je često bistveni del burk, ki jih dajejo po evropskih odrih.

Tonja — Gabrijelčičeva,
Vasja — Gregorin,
Flavij — Plut,

Abram — Sancin,
Ljudmila — V. Juvanova;
zgoraj: poet — Lipah.

Vse vloge so bile izvrstno razdeljene, oziroma so jih igralci pogodili odlično, kot izraziti odrski tipi. Posebno g. Sancin je podal tip naivnega komsomolca Abrama vseskozi enotno. Prav dober je bil g. Gregorin v vlogi temperamentnega Vasje. Istotako sta bili zelo primerno razdeljeni vloge obeh žensk: g. Gabrijelčičevi se izvrstno podaja vloga resne Tonje, ki jo je odigrala z razumevanjem, kakor vse tovrstne vloge, a ga. Juvanova ni nič zaostajala v vlogi malomeščanske Ljudmile. Zelo tipičen kot sovjetski poet je bil g. Lipah, ki je že s samo masko zabaval občinstvo. Premišljenega in dobrega organizatorja je dobro podal g. Plut.

Režija je v spretnih rokah g. Šesta, ki je z mnogimi domislicami v sceneriji skušal dati komediji tipičen povdarek.

Angela Vodetova.

Knjiga o lepem vedenju. Tretja, zelo pomnožena in izpopolnjena izdaja. Spisal Urbanus. V Ljubljani 1932. Jugoslovanska knjigarna.

Zelo razveseljivo dejstvo je, da vlada med nami tako zanimanje za osnovna pravila lepega vedenja ravno v teh časih, ko bi človek najmanjše pričakoval. Pojem „lepo“ — posebno v vedenju — se je dokaj izpremenil od vkoreninjenega predvojnega. Podrobno dokazovati to razliko bi bilo predolgočasno. Vsakdo, ki ima le malo prirojene finosti v obnašanju, vidi in se čudi posebno nad vedenjem današnje mladine (predvsem deklic). Ne moremo se strinjati s predvojno, nekoliko ceremonijelno etiketo, ko je mladenič, zlasti pa mladenka, do 17. leta preživljala najlepša leta kakor zabubana ličinka v domači atmosferi. Predno je stopila v svet (družbo), so ji stisnili v roko knjigo o „bon tonu“, ali kakor rečemo danes lepše po naše: „o lepem vedenju“. Seveda, nikoli ni bila mladina tako potrebna dobrega voditelja v življenju kakor danes, kajti danes zlete mladi ljudje prosto kakor ptički v naročje družbe (veselic, zabav i. t. d.), ki jih potem vzgaja v svojih dokaj čudnih nazorih o lepem vedenju s parolo: svoboda!

Zato je knjiga o lepem vedenju neobhodno potrebna tam, kjer dom ne daje naraščaju privzgojenih vrlin lepega vedenja. Žal je težko napisati knjigo o lepem vedenju, ki je pravzaprav sad globoke srčne kulture. Podamo lahko le tako, ki se bavi z zunanjo platjo ali manirami. Taka je tudi Urbanusova knjiga in dosegla je popolnoma svoj cilj, in sicer le za odrasle, ki se gibljejo v izbrani (elitni) družbi ob vseh prilikah, katere jim narekujejo družabne dolžnosti. Je to nekoliko sproščena komplikacija po formi krasnih, po notranjosti pa večinoma praznih manir.

Pisatelj je zasnoval svoje nazore o lepem vedenju na strogo katoliški bazi, kar daje stereotipnim frazam nekoliko toplote. Nadalje se tudi sam zaveda, da je težko pisati o pravih omike, in pravi v začetku dela: „Olika, lepo vedenje, prikupljive manire so vedno naraven sad notranje srčne omike in dušne lepote.“

Pisatelj se skuša v marsičem prilagoditi današnjemu družabnemu duhu, in razmotrivanja n. pr. o samostojnih ženah (dekletih v poklicu), verski in nacionalni strpnosti, plesu so taka. Le žal, da se pisatelj premalo poglobi v prvo, med tem ko razpravlja o plesu z etičnega, estetičnega in družabnega stališča. Drakonski nastopa pisatelj proti pijančevanju, s čimer se popolnoma strinjamo. Zamislimo si le „elitno soarejo“, kjer je v začetku vse kakor po paragrafih etikete, pa se konča v razbrzdanosti, ki je sramotna za vsakega še tako primitivnega človeka. Res so „fini“ taki gostje, ki pridejo v dobro voljo šele s pijačo!

Kakor sem že omenila, se pisatelj, predvsem bavi z vedenjem ob posebnih prilikah, nadalje o vedenju pri obiskih, na cesti (tu bi moral pisatelj izpregovoriti več zlasti o netaktnih opombah mimoidečih, o vpitju kake skupine veseljakov etc.), v cerkvi, v javnih prostorih, o pozdravljanju, o rabi vizitnic itd. To so sicer pravila, ki pa v današnji dobi pravega demokratizma nekako izgubljajo veljavo, zlasti nagovori socialno višjestoječih oseb. Tako se mi zdi nekako tuje bodisi pismeno ali ustno: blagorodni, velespoštovani etc. ... Koliko lepši, naravnejši je priprosti nagovor: „gospod“, „gospa“, nikoli pa „milostiva“. Danes ne poznamo „nobenih milostiv“, niti „gospodičen“, kadar govorimo o ženi v poklicu, marveč edino gospa, nagovor, ki velja za najpriprostejšo ženo do dame iz najvišjih krogov.

Knjiga je sploh preveč obremenjena z nekdanjo frazeologijo in tistim duhom, ki tako globoko loči ljudi v posamezne socialne razrede. Če ima avtor za

izhodišče ravno Kristovo vsečloveško filozofijo o enakosti, ni nikakor v skladu s pretirano zunanjim devotnostjo. Komur laskajo izbrani nagovori in naslovi (baron, doktor etc.), je puhel.

Pri čitanju te knjige dobiš dojem, da je pisana predvsem za moške in to za take, ki so se nenadoma povzpeli do uglednega mesta ter nimajo pojma, kako se je treba vesti pri jedi in v družbi.

Kot rečeno, zajema knjiga le zunanjo in formalno stran lepega vedenja in je šla mimo pravega smotra, da bi mogla biti kot priročna knjižica (vade mecum) naši mladini. Ne zadovoljuje pa lepo vedenje le v družbi, temveč tudi doma in v poklicu! Res, lepemu vedenju se ne moremo priučiti kakor kake spretnosti, toda poboljšamo lahko marsikatero prirojeno ali privajeno ne-taktnost in robotost.

Knjižica, ki bi na globoki etični osnovi blagodejno vplivala na celega človeka, ne da bi ga vklepala v konvencionalno in preživljeno etiko, bi bila na mestu. Sploh je treba v občevanju več pristrčnosti kakor pa naučenih manir.

Avtor je tudi pozabil omeniti, da vedenje žena v družbi najbolj vpliva na „ton“ (obnašanje) gostov. Zdi se, da presoja ženo v splošnem preveč srednjeveško galantno.

Tu in tam je Urbanusova knjiga prav zanimiva in škoda, da ni navedel virov, kjer je črpal gradivo.

Po „Knjigi o lepem vedenju“ bo marsikdo segel in želeli bi bilo, da bi nova (četrt) izdaja ne bila le pomnožena in izpopolnjena, temveč tudi poglobljena in kot prava življenjska knjiga ob vsaki uri dostopna vsakomur, ki spoštuje samega sebe kot človeka in vidi v vsakem svojem bližnjem zopet človeka, ki nosi v sebi tudi svoj mali svet radosti in boli. Ne hlapčevstva, ne gosposčine — ampak zlato srednjo pot v medsebojnem občevanju.

Marijana Kokalj-Zeljeznova.

I. A. Krylov: Basni. Poslovenil Vdovič Bogomil, Ljubljana, 1932.

Založba Satura, str. 80, cena vez. izvodu 30 Din.

„Težko, da ima kak narod pesnika, ki bi bil enako priznan in tako priljubljen pri vseh slojih in stanovih, pri mladih in starih, preprostih in izobraženih, revnih in bogatih, kratka — pri vseh pismenih ljudeh, da, celo pri nepismenih, ki ga poznajo le po ustnem izročilu, — kakor je Ivan Andrejevič Krylov pri Rusih.“ Tako beremo v pričujoči knjižici prevajalčeve besede „Čitateljml“, ki navaja še dalje Gogoljeve besede o Krylovu: „Njegove basni so naroden zaklad, so skupek modrosti... Njegove basni nudijo nauke vsem, i najnižjemu državniku i poslednjemu delavcu, ki se trudi v najnižjih slojih naroda, in noben pesnik ni znal svojega mnenja tako umevno in otipno izraziti kakor Krylov. Pesnik in modrijan sta se zliha pri njem v eno...“ In vendar smo Slovenci do pred vojne malo poznali Krylova. Imeli smo le nekaj njegovih basni v prevodu Frana Levstika in Maksa Pleteršnika, ki je objavil v „Slov. Glasniku“ tudi njegov življenjepis. Zato je tem bolj razveseljivo, da smo s pričujočo knjižico dobili vsaj dobro četrtno Krylovih basni v slovenskem jeziku. Vdovičev prevod pa je ko izvornik. Te basni so povedane po slovensko tako, kakor niso mogle biti lepše in bolje izražene v izvorniku. Ne le da v pričujočih „Basnih“ uživaš dragocenost bogastva vsebinsko; občudovati moraš tudi lepoto in jedrovitost slovenskega jezika, tako odličen in prvovrsten je Vdovičev prevod. Ni da bi knjižico z besedami priporočali, da si naj jo nabavi sleherni naš človek; knjižica se priporoča sama tako po vsebini ko po lepoti našega jezika. Mimo tega je v uvodu dr. Joža Glonar opisal življenje Krylova in so zadaj v dodatku kaj poučne „Opombe k basnim“.

kjer izvemo za letnice, kdaj so basni nastale, in še, kakšna da je bila podlaga zanje. Kaj malo, čeprav obširnejših in debelejših, imamo knjig, svojih in tujih, ki bi bile tako polne globoke vsebine in tako poučne, lepe in jedke obenem. Tu spoznaš, da je drobno zrno več ko zvrhan voz slame. Vzemí knjigo in jo preberi! Prebrala in prebirala jo boš še in še. (Dobiš jo v trgovini Darinke Vdovičeve v Ljubljani, Gradišče, 2.)
Marija Kmetova.

„Gospodinja“.

Ljubljanska „Zveza gospodinj“ je dobila svoje glasilo. Izhajalo bo desetkrat na leto, letna naročnina za članice Din 20, za nečlanice Din 25, poedini zvezki Din 2.50. Uredništvo (Albina Travnova) in uprava v Ljubljani, Prečna ulica 2.

V uvodnem članku pojasnjuje „Zveza“ svoj program in prav posebno vabi v svoj krog kmetske in delavske gospodinje „Kmetska in meščanska ter delavska gospodinja si morajo podati roke, ker je kmetska produkcija odvisna od mestnega konsuma in bodo oboji interesi najbolje zavarovani v neposredni kupo-prodajni zvezi. Samo po sebi se razume, da je „Gospodinja“ nepolitično glasilo in odpira pot za skupno delo in skupno stremljenje vsem gospodinjam, brez razlike stanu in nazorov. Saj je namen Zveze, da deluje za povzdigo osebnih, gospodarskih, socialnih in kulturnih koristi gospodinj; pridobiva priznanje in spoštovanje gospodinjskemu delu, ki mora veljati za važen poklic; dela na to, da se po vseh šolah, ki jih posečajo deklice, posveča največja pažnja teoretičnemu in praktičnemu gospodinjskemu pouku; zahteva, da se vpkliče njena zastopnica v vse korporacije, v katerih se odloča o gospodinjskih zadevah.“

V listu so še članki: O delu „Zveze gospodinj“, „Težki časi stavijo nove naloge“ (Minka Krofta), Udeležba in pomen žene v nar. gospodarstvu (predavanje Ružene Černe), zapiski iz zdravstva in tehnike v gospodinjstvu, iz kuhinje pa slike. „Gospodinjo“ priporočamo tudi našim naročnicam.

Materinski dan.

Mesec majnik je po vsem svetu posvečen materi. Pisatelji posvečajo svoje članke materi, pesniki ji zlagajo stihe, otroci pa skupno z očelom opravljajo vsa dela mešto matere. Povsod praznično in navdušeno. Kjer ni več matere, plakajo na njenem grobu. Na materinski dan vidimo deco v sprevodih, prirejajo se matineje, koncerti, žive slike, predstave, kjer ima glavno vlogo mila, dobra mama in njeno požrtvovalno srce, ki često krvavi za svojo drago deco. Povsod vidimo to na materinski dan, na Češkem n. pr. v vsaki najmanjši vasi.

* * *

Proslave materinskega dne se udeležujejo tudi ženska društva. Ne zato, da bi žena sama povzdigovala sebe v materinstvu, ki je njena prirodna dolžnost, nego zato, da na eni strani gmotno pripomore s svojim delom najbednejšim svojim sestram — siromašnim materam, na drugi strani pa hoče prepričati javnost, da je žena baš zbog svoje materinske naloge upravičena in dolžna, zahtevali primerno mesto in uvaževanje v socialnem, gospodarskem in kulturnem življenju. Saj pridejo vse ugodnosti in dobrote, ki jih žena pribori sebi, končno samo v prid njenemu zarodu — deci — bodočnosti naroda in države.

Žene, sodelujte z vnemo tudi pri letošnjem materinskem dnevu in vplivajte na svojo okolico, da bo doumela tudi širši pomen tega praznika.

I Z V E S T J A

Po ženskem svetu.

Občni zbor Kola jugoslovenskih sester v Ljubljani je vsako leto na cvetno nedeljo. Tudi letos so se ga udeležile zastopnice iz najoddaljenejših podružnic in poverjeništev. Enajst let obstoja Kolo, 40 podružnic ima že in še toliko poverjeništev. Ogromna organizacija. Suhoparne se zde številke, ki jih vsako leto navajata tajnica in blagajničarka: pri tej priliki smo nabrale toliko in toliko, za ta in ta namen smo izdale toliko in toliko itd., itd., da že človek težko sledi. Ko pa pomislim, koliko podrobnega dela, koliko potov, koliko besed, koliko premagovanja je bilo treba, da so nabrale marljive čebelice-kolašice te vsote in z njimi olajšale položaj tolikim tpečim in potrebnim, pa mi misel s priznanjem in spoštovanjem objame vse te tisoče in tisočih delavnih sester po naših mestih in selih. Dijake in dijakinje, deco, brezposelne, stare in bolne, iz zakajenih tovarniških domov in iz samotnih vaskih koč, iz prestolnice in iz zadnjega sela ob meji in preko meje — vse je videlo odprto srce kolašice in vse je pozdravila radodarna roka njena. Obleka, čevlji, živež, denar, morsko sonce in voda so darovi, ki jih po zrcih zbirajo in dele kolašice. Najganjlivejša pa je postavka: tolikim siromašnim stankam smo dale toliko svote... Na vse mislijo dobro, delne institucije, le na stare ženice se ne ozro, nanje, ki zapuščene in osirotele čakajo in ne pričakajo življenjskega konca. Kolašica pa jih vidi, tpeče sestre svoje, in gre zanje prosit in nabirat darove... Članarino pobira, materinske dneve prireja, oljkove vejice, razglednice in znake prodaja, na tuja vrata trka in prosi podpore, srečke prodaja in posebne znamke: mnogoštevilna so pota, ki si jih je kolašica izgledila, da bi prišla do čim večje podpore za siromake. Sedajle na spomlad jo vidimo zopet na treh potih: veliko loterijo je napravila in srečke nam ponuja,

Higijena.

Nega kože. (Konec.)

Piše dr. E. Jenko-Groyerjeva.

Šminkanje in odšminkanje.

Čitateljica, ki uporablja suho šminko, naj se napudra prej, predno namaže šminko, torej takoj po mazanju s kremo. Šminkati se mora tako, kakor je primerno obliki njenega obraza. Nazadnje si izgledi barvilo z zajočo tačico ali s posebno mehko ščetko, kakor jo imajo brivci.

da bo lažje vzdrževala dečo počitniško kolonijo v Kraljevici, pa v ta „Dom Franje Tavčarjeve ob morju nas vabi in na materinski dan nas zove, da bodo potrebne matere dobile vsaj nekaj moralnega priznanja in denarne podpore. Pa je dolžnost nas vseh, da pregleđamo program kolašice ter ji na katerikoli način pomagamo pri njenem človekoljubnem delu.

„Kolo jugoslovenskih sester v Ljubljani sporoča, da bo junija zaključilo svojo loterijo in bo žrebanje nepreklicno 12. junija t. l. Zato prosi vse one članice, ki so prevzele srečke v razprodajo, da bi jih čim več in čim preje razprodale.

* * *

Malinova, dolgoletna predsednica „Bolgarskega ženskega Saveza“, je imenovana za častno meščanko mesta Sofije. Malinova je bila med ustanoviteljicami Saveza, ki je že l. 1926. praznoval 25 letnico obstoja. Takrat se je Malinova odpovedala predsedstvu in je sprejela še naslov častne predsednice. Dasi je že precej v letih, se vendar še vedno udeležuje socialnega dela. Sedaj so dobile Bolgarke dom za okrevajoče žene. Malinova si je mnogo prizadevala za to ustanovo in je sama podarila zemljišče za zgradbo.

Ameriške Slovence v politiki. V Ujedinjenih državah se pripravljajo za volitve v zakonodajno zbornico. Tam ima žena aktivno in pasivno volilno pravico, sme torej voliti in tudi biti izvoljena za poslanko. Vse stranke imajo na kandidatnih listah tudi ženska imena. Zgodilo se je, česar bi si me skoro misliti ne mogle: med kandidatkami za poslanko sta tudi dve Jugoslovenki: Jennie Zajčeva v Pennsylvaniji in Ana Krašna. Obe sta na socialistični listi. Dočim se Zajčeva doslej ni mnogo udeleževala v širši javnosti, je Ana Krašna sodravnica mnogih delavskih listov med našimi ameriškimi rojaki.

Da se zde oči večje, se mora šminkati gosteje proti kotu, tanjše proti sredini vek. Tudi je umestno, da si primerno zatemi veke. Namaže si jih z vato, pomočeno v zelo močan ruski čaj, in maže toliko časa, da se čaj posuši na njih. Občutljive ali bolne trepalnice ne prenesejo šminkanja, vnete oči in veke tudi ne. Stalno šminkanje trepalnic škoduje in začno prezgodaj izpadati.

Obrvi se z rahlo potezo nabarvajo s črnim ali rjavim svinčnikom. Moda je, briti obrvi do najtanjše črte; to se ne poda vsakemu obrazu. Le okroglasti obrazi ali lica z izklesanimi potezami, ki imajo ravne obrvi, jih smejo briti po modi. Sportni tipi obraza ali zelo okrogle obrvi na obrazu z močnimi potezami ne prenesejo britja.

Če so usta normalna, ne pretiravajte z rdečilom, kajti zdela se bodo povečana in njih izraz bo trd. Ako so pa usta premahna, zgostite rdečilo ob robovih in namažite za spoznanje čeznje. Če so usta močna, debela, se popravijo s tem, da jih šminkate samo v sredi z rdečilom, v kotih pa s šminko kožne barve. Nos se šminka tudi po obliki. Kljukast nos zahteva mal rdeč madež na koncu, potegjen po koži, ki deli spodaj nosnici. Premajhen nos se mora pudrati s pudrom, ki je za spoznanje temnejši kot za obraz. Če je debel, se pa pudra svetleje kot lica. Nosnice se šminkajo samo, če bi imeli raje, da bi se zdele bolj odprte. V tem primeru se namaže z rdečilom njih notranji rob. Ušesa se šminkajo s palcem, ki drsi po zadnji strani uhlja, spredaj ob školjki pa mane kazalec, pomočen v rdečilo. Z rahlim drgnjenjem do priveska se hitro doseže rožnata barva ušes. Katera čitateljica ima navado, da se šminka, naj od časa do časa pusti epidermo v miru, da se odpočije vsaj takrat, ko je nikdo ne vidi.

V dobi, ko žensko življenjske razmere in čas prisilijo k uporabi kozmetičnih sredstev, mora paziti, da si skrbno in natančno očisti kožo pred spanjem. Koža mora dihati z odprtimi luknjicami, katerih ne sme zapirati plast kreme, rdečila in pudra, kar vse kvari njih delovanje.

Če rabite masne šminke, se odšminkajte s čisto vazelino, potem drgnite obraz z mehko, čisto krpo delj časa, da se obriše. Obraz je treba večkrat namazati z vazelino in drgniti; če je krpa zopet umazana, je treba to postopanje ponoviti trikrat, štirikrat.

Končno se umije obraz z vročo vodo in z milom, ki je primerno koži; dobrega se koža očisti, če se poliva z milnico, da se maščoba zmeša z njo. Luknjice v koži se tedaj popolnoma očistijo in se široko odpro za dihanje.

Ako pa rabite suho šminko in kreme, ki se v vodi raztope, se lahko zadovoljite samo z uporabo tople vode, ker vazeline za to ne potrebujete. Zmočite si obraz z vodo, namilite ga, potem splahnite v tako vroči vodi, kolikor prenesete.

Popolno očiščenje kože je prvi in glavni pogoj lepote. Da se doseže lepa koža, ne zadostuje samo milo in vroča voda ter drgnjenje s špiritom ali kolinsko vodo. Neprimerno boljši učinek ima dišeča sopersa. Soparna kopel za obraz se pripravi s sledečimi snovmi: 30 g metih listov, 20 g listkov rdečih vrtnic, 15 g bezgovega cveta. 1 malo žličko limonovega soka in ravno toliko kolinske vode ter tincture benzoje. Na

to zmes ulijete dva litra vrele vode, pokrijete in ko se temperatura nekoliko zmanjša, pritrđite na lonec papirnat cilindri, ki naj bo tolik, da se zgornja odprtina natančno prilaga obliki obraza od začetka čela do podbradka. Tako držite obraz nad sopro 8 minut. Pazite posebno na temperaturo, ki sme biti le prijetno topla.

Usta, zobje, čeljusti in njih negovanje.

Kadar se sveža usta odpro v nasmelju, nad belimi zobmi, se tudi banalni obraz zabeleži v nekem čaru. Prednost so dajali malim ustom, dasi so velika usta z lepo obliko bolj izrazita. Toda ne velikost, marveč svežost barve ust in čeljusti ter belina zob, to je lepota, ki jo zahteva zdravstvo, moda in zdrav človeški okus. Marsikateri organski nedostatek se izraža na ustih in zobeh. Bledičnost mladih deklet, rekonvalescentov ali kroničnih bolnikov kaže blede ustnice. Limfatični ustroj se izraža v debelih ustnicah; vijoličaste ustnice se vidijo pri ljudeh s srčno hibo ali z infekcijskimi boleznimi. Na zobeh se odražajo podedovane bolezni krvi, tako sifilis, ki povzroča posebno pomanjkljivo rast zob in izjeden spodnji rob sekalcev. Pomanjkanje apnenca se kaže v zobčatih robovih zob.

Zobje, ki radi gnijejo, kažejo na notranje vzroke, katere je treba izslediti. Rumeni in krhki zobje so podedovani v škrofuloznih družinah, zobe z zobčastim robom in z žlebički po dolžini sekalcev imajo otroci, ki niso zrasli ob materinem mleku ter trpe na pomanjkanju vitaminov in izdelovanju apnenca v kosteh.

Kako so v prastarih časih varovali zobe, vidimo na egiptovskih mumijah, ki imajo popolnoma ohranjeno zobovje, nikjer luknjčasto. (Dalje prih.)

Novorojenček pri krstu.

Po nekaterih krajih naše domovine imajo še vedno navado, da otroka takoj odnese h krstu, čim se zdan, ako je bilo dete rojeno ponoči, in čim je bilo skopano in napravljeno.

Ali si morete predstavljati, ve matere, ki ste toliko trpele za tega otroka, kakšna so otrokova pljučka par ur po rojstvu! Iz telesne toplote pride otrok na zrak, ki je v zimskem času dostikrat več kot 10° pod ničlo, in ta mrzli, ostri zrak morajo vdihavati nežna otrokova pljučka. Saj ne trdim, da otrok ni dobro zavil, dobro, včasih celo preveč, in je res čudež, da se otrok ne zaduši med rutami. Ko se otrok rodi, skrbno gledamo, da ga toplo zavijemo in da je soba primerno razgreta. Istočasno pa dovolite ve, matere, ki vam je v tistem trenutku otrok celi svet in vse vaše življenje in ko se same še niste odpočile od porodnih bolečin, da vam vzamejo otroka tuji ljudje in ga onoseno ven na mraz, dež in vlago. Kako morajo vzdrgetati ta nežna otrokova pljučka, ki nimajo še prav nobenega odpora in delujejo samostojno šele nekaj ur. V zimskem

času je cerkev tudi mrzla, pa stojte tam z otrokom v mrazu.

Ko se otrok vrne od krsta, je pa takoj silno občutljiv; starši ga po več mesecev ne neso na zrak in sonce, ker se boje, da bi se ne prehladil. Nekaj ur po rojstvu, ko je otrok vendar tako silno šibek in občutljiv, pa ne pride nikomur na misel, da bi mu ostri zrak utegnil škodovati. Koliko novorojenčkov se ob taki priliki prehladi, ker dobe pljučnico. Otroki, ki je bolan na pljučnici, ne joka, ker je preslab, ali pa hira celo življenje sebi in drugim v nesrečo.

Z rojstvom otroka se je rodila tudi materina dolžnost! Vsa njena skrb mora biti posvečena temu malemu nebožljnemu detetu, ki si samo ne more prav nič pomagati. Sveta dolžnost matere je, da ne ukrene in ne dopusti ničesar, kar bi moglo škodovati njenemu otroku. Otroki je namenjen za življenje, zdravje je njegovo največje bogastvo in edina podlaga za zdrav duševni razvoj.

Po krstu gresta boter in botra v gostilno. Otroka sme tam seveda vsakdo pogledati, poljubiti, uščipniti v lička ali pošegečkati. Položita ga na klop za mizo ali k peči. Ko so si ga vsi ogledali, odpravita svoje delo tudi pes in muca, ki si ne moreta kaj, da bi tudi onadva ne povohala, kaj se giblje na klopi. Gostilniška soba je vsa zakajena in tla popljučana s pljuanci, prah se dviguje, ubožček na trdi klopi pa mora vse to vdihavati v svoja mala rahla pljučka. Zgodilo se je tudi že, da sta se botra vračala pijana domov in nista niti opazila, kdaj je botri

otrok zdrknil iz rok, ali pa sta ga v gostilni zamenjala.

Novorojenček mora vsaj en teden ostati v sobi, predno se sme nesti ven na zrak, in še to samo v lepem vremenu. Otroki se mora počasi privaditi nižji temperaturi. Češ teden dni tudi mati že toliko okreva, da sama napravi otroka za krst in skrbi, da je vse v redu. Če pa je dete slabotno in se bojuje, da bi ne umrlo brez krsta, je tem večja dolžnost vaša, da ga ne nesete takega ven, temveč ga krstite doma in šele potem, ko si je otrok nekoliko opomogel, opravite krstne dolžnosti v cerkvi.

Ker naša kmetška žena razmeroma še jako malo čita in je tudi jako trmasta, bi bilo prav, da bi duhovniki ženske pravilno podučili, kako naj postopajo v takih primerih. Večkrat sem že slišala od kmetških ljudi, da zato tako hitijo v cerkve, da se znebijo „Juda v hiši. Čim oddaljenejši so domovi od cerkve, čim slabša so pota v hudi zimi, tem hitreje se ljudje pojavijo v cerkvi z nebožljnjem. Kmetško ženo je silno težko prepričati; tudi če razume in prizna, da je tako bolj prav, bo vendarle ukrenila po svoje. Treba bi bilo najti posebno pot, ki bi našla dostop v njeno miselnost in jo potegnila iz zastarelih predsodkov in običajev.

Dajajte pri krstu otrokom preprosta in lepa domača slovanska imena. Vedite, da je otrok tisti, ki bo nosil ime cele svoje življenje, ne ve! S preprostimi in lepimi imenom ne boste nikdar pogrešile, otroku ne bo v življenju nikdar nerodno radi imena. Gustel, Feliks, Brigita i. sl. niso v nobenem jeziku najlepša, najmanj pa v našem. **L. Megličeva.**

Kuhinja.

VIDIŠ GA, VELIKI DAN

majnik stopil je na plan.
Gora je ozelenela,
njiva žitje je spočela,
drevje v svatovski opravi
troši cvetje po naravi.
Vsepovsod je mladoletje,
vsepovsod je vonj in cvetje.
Kdo bo dneve te prespal,
ne da bi se ves jim dal!
Srca svoja oklenimo,
mlaje z vencil okrasimo!
Zdaj nam sije zlati čas,
zdaj nam poje velik glas!
Da popolno bo veselje,
izpolnjene slednje želje,
mizo s prtom pogrnilimo,
nani „Jajnine“ postavimo.
Ko bo v skledah jed duhtela,
vsa družina bo vesela.

Krompirjeve rezine (šnite). Napihavi angleško testo: 25 dkg moke, 15 dkg smetane, 2 rumenjaka, 2 žlici kisle smetane, 2 žlici sladkorja, ščepec soli; iz tega umesi testo, ga trikrat prevaljaj, potem naj počiva. Med tem napravi nadev: 3 kuhane

krompirje nastrgaj, primešaj 10 dkg presnega masla, 2 rumenjaka, 2 žlici sladkorja, limonovega olupka, 2 pesti rozin, sneg iz treh beljakov; vse to zmešaj. Razvaljaj testo, pogrni ga v pekač tako, da bo v njem samo polovica mlinca; to polovico namaži z nadevom, nato pregani prazno polovico čez namazano, pomazi povrhu z jajcem in peci pol ure. Razreži na rezine in nesi na mizo.

Izvrstne rezine so tudi te-le: Nareži 1 dan star mlečen kruh na kose, debele za 1 prst. V kozico deni 3 žlice olja, še v mrzlo olje deni 3 žlice moke in mešaj. Zarumeniti ne smeš. Zalivaj pa s pivom (na 2 štručki à Din 1.25 vzamem $\frac{1}{2}$ l piva) Biti mora dovolj gostljato, tako da stoji žlička v njem. Ko se ohladi, malo osoli in primešaj 2 rumenjaka ter iz 2 beljakov sneg. S tem nadevom namaži šnite (ki si jih prej namočila v mleku), po obeh straneh ter jih speci v vročem olju. Take rezine ostanejo trde; so pa brez sladkorja. Zato jih lahko damo na mizo kot samostojno jed. Namažemo jih povrhu z mezgo ali brusnicami, pa tudi samo s sladkorjem potresene so dobre. Serviraj jih lahko tudi s parmezanom ali s špinačo.

(Na ta način pripravljajo tudi možgane).
Surova zelenjava za bolnike. Nastrgaj rdečega korenčka, ga za spoznaj osoli, zabeli z oljem in limono.

Testo za bezgov cvet. Zmešaj dva rumenjaka, žlico olja, $\frac{1}{2}$ l belega vina in $\frac{1}{2}$ l vode. Vmešaj toliko moke, da bo gosto testo, utepaj, dokler ne dela mehurjev, posoli in osladi, potem primešaj še sneg

Gospodinjstvo.

Menza ali kuhanje doma? Po mestih in trgih nastaja čim dalje več menz. So menze za uradnike, za delavce, za dijake. Vedno več naročnikov se zbira po menzah, vsi hvaljijo, kako dobro hrano dobivajo in kako je po ceni. Cele rodbine hodijo v menze ali dobivajo hrano na dom. Gospodinjje pravijo, da jim pride ceneje. In posla ni treba. Velik obrat kuha lahko ceneje; čim manjša je družina, tem dražje pride kuhanje doma. Zlasti samskim uradnicam ni vredno, da bi se trudile s kuho tisti kratki čas odmora. In vendar, kdor hodi leto za letom v menzo ali v gostilno, postaja nezadovoljen. Manjka mu nečesa. Menze ali gostilne začne menjavati, želodec mu nagaja in zaželi si, da bi se kadilo v lastni kuhinji. Vse dobro po menzah in gostilnah. Toda nervozni človek naše dobe si želi miru pri jedi, oddiha. Tega najde samo doma. Slečeš se in sezujes, potem gre šele kosilo v slast. Res dobiš lahko iz menze kosilo na dom. A se shladi, segregati je treba in ni nič več tako, kakor če dobiš ravno kuhano. Pa postržnico, ki prinaša iz menze, je treba tudi plačati. Včasih nam kar ne tekne, kar smo dobili; če kuhaš doma, misliš na to, kar ima rad mož ali sin, v menzi pa ne morejo streči vsakemu posebej. Gospodični, ki je hodila več let v isto gostilno, je rekel zdravnik, da mora menjati kraj in način prehrane. Kdor je bil vajen domače hrane, gre pač rad za nekaj dni kam — pa se vrne še raje k svojemu ognjišču. Mnogo samcev zapusti samo radi hrane svoj častiti samski stan, ker je želodec pokvarjen ter si ne morejo hrane drugod izbirati in narekovati. Zdravniki menijo tudi, da doživi več zakonskih mož kakor fantov visoko starost, ker si moške ne kvarijo želodca po gostilnah. Doma se kuha na malo in sproti. Po velemestih, (ne pri nas) pa porabijo marsikaj, kar ne koristi želodcu; posledica je bolezen.

Pomlad in kriza. Pomlad je prihajala letos tako počasi, nevidno in neslišno, da smo se komaj zavedali njenega prihoda. Dolgo se je obotavljala, predno je pogledala k nam. Zima se nas je držala tako trdovratno, kakor se nas drži kriza.

Pa res ta-le kriza!

Vse govori o njej: od starčka do otroka, od delavca do uradnika, od industrijalca do

iz beljakov. Bezgove kobuljke preglej in oplakni, pomakaj jih v testo in devaj v razbeljeno maslo. Ko se zarumeni, devaj cvetje na čist pivnik, da se odteče mast.
Dobra podrebrna pečenka. Lep kos podrebrnice posoli in nadrgni s stolčnim belim poprom, potem peči v pečici. Masti deni le malo, da se peče bolj v lastnem soku.

kmeta, od trgovca do poklicnega berača. Če pogledamo v kina, razne delikatesne drage okrepčevalnice, v polne kavarne, v prepolne gostilne, od koder vdarijo na ulico pijani, hripavi glasovi posebno v predmestjih in na kmetih, bi človek dejal, da krize ni. Treba bi bilo pa pogledati v domove onih, ki veseljačijo po gostilnah.

V njihovih domovih gleda iz vsakega kota, iz vsega revnega pohištva in iz vseh blelih in upadenih obrazov kriza. Mož beži pred to veseljno nadlogo in zaplja s svojimi gosliniški tovariši zaslužek, ki bi vsaj nekoliko odpomogel njegovi nesrečni družini. Potaplja krizo — to obče strašilo — v vinu, kriči in poje morda zato, da bi prevpil očitajočo vest.

Doma se njegova žena in mati znašata nad otroki in stresata vso svojo jezo in nevoljo nadnje, da nimajo revčki nikoli velese ure, nikoli miru.

Je pa tudi mnogo mater in žen, katerim ni sila, da bi morale vedno godrnjati o slabih časih. Vsakega reveža, ki potrka na njihova vrata, odpravijo brez miloščine, sklicujoč se na krizo. Vskemu in povsod govore le o kritičnih časih ter prerokujajo, da bo še vse huje. Tudi tu so največji reveži otroci, ki nimajo nikdar vesele ure, ne razvedrila, ne veselja.

Žene in matere, ki dobivate stalne prejemke, četudi znižane, vam ni take sile, da bi morale vedno tarnati in javkati! Ne delajte svoiemu možu, zlasti pa svoji deci po nepotrebnem težkih ur!

Pomlad je tu. Odprite okna in vrata na stežaj, da pride v vašo hišo in prežene vse mračne misli, ki so se v vas nabrale tekom dolgotrajne zime! In ko utegnete, vzemite svoje otroke s seboj in pojdite z njimi v božji svet po pisanih travnikih in skrivnostno šepetajočih gozdovih. Naj vam pomladanske sapice vsaj za nekaj časa olajšajo težke skrbi in naj vam sonce okrepi živce in telo! Prizanesejte nedolžnim otrokom z večno mrkim obrazom in dajte jim, da se naužijejo solčnih dni dvojne — svoje in prirodne pomladi!

Nežnobarvno svilo, ki se jo bojimo prati, čistimo tako: Pripravimo zmes iz etra in alkohola, vsakega polovico, pa bele platne krpice. Krpico pomočimo v zmes in dobro drgnemo z njo po svili. Ko se krpica le malo zamaže, moramo vzeti drugo.

Darovi.

Krašovec Ana Din 4; Belhar Elza Din 6; Perko Ana Din 1; Kobal Malči Din 6; Lazović Jovanka Din 1; Vidmar Alojzija Din 2; Obreza Fani Din 6; Rež Valencija Din 1; Fajdiga Fani Din 5; Maver Fani, Slavina 5 Lir; Benčina Josipina, Trst 2 Liri; Lipovšek Slavka Din 2; Ban Ivo Din 6; Gajšek Tilka Din 6; Grimšičar Nežka Din 2; Malenšek Zofka Din 2; Kačar Josipina Din 5; Gabrunja Ivanka Din 4; Peric Urška Din 6; Smegut Anica Din 4; Simončič Marija Din 2; Turk Marija Din 2; Mesec Iva Din 6; Logar Ana Din 6; Justa Suša Din 6; Pregrad J. Din 6; Sajovic Fani Din 2; Masterl Marija Din 6; Čebašek Agneza Din 5; Langof Dragotina Din 2; Pavlin Ana Din 5; Blejcek Kati Din 4; Černe Zinka Din 6; Wurzer Mimi Din 4; Mervič Dora Din 4; Tratensek Ivanka Din 2; Vatovec Čedka Din 6; Turk Milka Din 6; Zupan Francka Din 6; Peršič Marija Din 6; Goričar I. Din 1; Jošt Mila Din 6; Pišek Katarina Din 5; Sovrč Ivanka Din 2; Dekleva Sonja Din 4; Veber Franja Din 6; Raška Mara Din 2; Mastnak Ivanka Din 6; Zupan Fanika Din 1; Vidic Mica Din 6; Krašovec Fani Din 16; Šerona Gabrijela Din 2; Umek Erna Din 11; Lebinger Kaja Din 6; Blažič Antonija Din 5; Ježek Anica Din 6; Petrovič Zinka Din 6; Pavlič Marija Din 6; Ludvig Safner Din 6.

AVGUST AGNOLA LJUBLJANA

DUNAJSKA CESTA 10.
TELEFON ŠTEV. 2478.

Zaloga stekla in porcelana
v vseh najnovejših oblikah in vzorcih.
Kompletne opreme za neveste in gospodinjstvo.
Specijalni oddelek: Kristalno steklo
in luksuzni predmeti.

**Za male in odrasle nudi obleke, čevlje,
klobuke, perilo, nogavice, dežnike itd.
najugodnejše konfekcija**

Jakob Lah
Maribor, Glavni trg 2

Gospodinje,

kupujte pri

B. ŽILIČ,

trgovina z železnino, porcelanom in steklenino,
Ljubljana, Dunajska c. 11., poleg „Figovca“

vse gospodinjске potrebščine, kuhinjsko posodo, emaljirano in aluminjasto, porcelan,
steklenino, razne moderne stroje za kuhinjo, jedilni pribor, karnise i. t. d.

MATERE!

S svojci, ki bolehalo na želodcu, črevesih, mehuruju, srcu, ledvicah ali jetrih, ki trpe zaradi žolčnih kamnov, ali ki so potrebni oddiha in odmora — v

Rogaško Slatino!

Ne kolebajte, pred vsem ne mislite na razna draga inozemska, često manj vredna zdravilišča, marveč odločajte, dokler je še čas! Zdravje s telesno in duševno čistostjo in prožnostjo je kaj bežno; včasih zadostujejo trenutki, da ste zapravili Vi ali kdorkoli Vaših to največje bogastvo. V Rogoški Slatini, naših domačih Karlovih Varih, traja sezona od maja do septembra. Ni odveč sloves tega največjega zdravilišča v naši domovini; kajti brezštevilni so oni, ki so tu — že pešajoči — zopet ojačali svoje življenjske sile, ali našli učinkovitega leka zoper bolezni in boli. Cene vzlic številnim udobnostim nizke, primerne tudi za gmotno šibkejše. Pred glavno sezono in po glavni sezoni, to je do 15. junija in od 1. septembra dalje znatni popusti. Zlasti v tem času se obiski zdravilišča in zdravljenje zbog udobnosti in cenenosti posebno priporoča.

ZAHTEVAJTE PROSPEKTE!

Blago zadnjih novosti v veliki izbiri za moške in ženske obleke, perilo in vse v manufakturo spadajoče predmete ima vedno na zalogi v veliki izbiri in po ugodnih cenah staroznana solidna tvrdka

R. MIKLAUC „PRI ŠKOFU“

**LJUBLJANA
LINGARJEVA ULICA
MEDARSKA ULICA
PRED ŠKOFIJO**

Zunanjim naročnikom se na zahtevo pošljejo tudi vzorci v svrhu naročitve